

DOLENJSKI LICE

Glasilo Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oz. 3 ameriške dolarje. — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-16-Z-24

Štev. 17-18 (320-321)

Leto VII

NOVO MESTO, 27. APRILA 1956

Urejaje uredniški odbor. Odgovorni urednik Tone Gošnik. Uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25 Poštna pri. Telefon uredništva in oprave št. 127. Rokopisov se vračamo. Tiska: Casopisno-tiskarsko podjetje »Slov. poročevalci« v Ljubljani. Za tisk odgovarja Franc Plevel.

ZA ČIM VEČJO PROIZVODNJO V ZNAMENJU PRVEGA MAJA

Utrditev tržišča je eno izmed osnovnih načel letošnjega zveznega in republiškega družbenega plana. V zveznem merilu računamo s porastom celokupne industrijske proizvodnje za 10 odstotkov v primerjavi z doseženim nivojem leta 1955. Prijazdevanje za ostvaritev povečane proizvodnje bo zato bistvena naloga naše letošnje gospodarske politike, začetni pri najmanjšem podjetju v občini in okraju pa vse navzgor do velikih naših industrij. Le tako bo moč doseči in uresničiti vsa načela, postavljena lani v septembru na posvetovanju pri predsedniku Titu. Višje življenjske ravni namreč ne smoremo doseči brez temeljitih posegov v nadaljnji razvoj našega gospodarstva. Zmanjšanje investicijske dejavnosti, ki je vplivala na zmanjšano potrošnjo investicijskega blaga, drugi ukrepi za ureditev tržišča in ustvarjanje primernih zalog, ki jih v zadnjih letih nismo bili vajeni, vse to mora zagotoviti utrditev notranjega trga. Nepotrebna bojazen tudi nekaterih dolenskih proizvodnih podjetij, da je ob malce večjih zalogah že »treba misliti na zmanjševanje proizvodnje, je odveč in gospodarsko škodljiva. Za več zaporednih let govorimo namreč, da brez zadostnih zalog blaga v industriji in trgovini ne bo moč doseči uravnovešanja na tržišču in zniževanja cen. Se vedno so največje težave na trgu prav nezadostni blagovni skladi za široko potrošnjo. Dvig proizvodnje je edini izhod iz zagate, ki nam je doslej ustvarjala nemir na trgu in neenakomerno potrošnjo.

Ta načela so vodila tudi delo sestavilalcev osnutka okrajnega družbenega plana za leto 1956. Lani v novembru izdelani prvi osnutki proizvodnih planov naših podjetij so se kazali vse običajne znake »planiranja z rezervno«: nenapeto proizvodnjo, težnje po visokem dobičku in zelo povečanih materialnih stroških ob hkratnem zniževanju

Osnutek okrajnega družbenega plana za leto 1956 predvideva dvig fizične proizvodnje v industriji za 35 odstotkov, medtem ko naj bi se vrednost celotnega denarnega obsega proizvodnje dvignila za 13 odstotkov — V industrijskih podjetjih bo na novo zaposlenih 519 ljudi

nju predvidenih dajatev skupnosti in pod. Res je, da podjetja še niso vedela, kakšna bo realizacija proizvodnje za leto 1955, niso bili znani planski instrumenti za leto 1956, vendar pa je bilo le vse preveč ugibanj, kako bi ostalo v podjetjih skritih kar največ rezerv. Ko je okrajni zavod za plan v januarju in februarju ponovno pretresal proizvodne plane s podjetji in so slednja poznala tudi že instrumente za leto 1956, ki so zanje ugodnejši od teh v letu 1955, se je položaj bistveno spremenil. Bolj sproščeno planirana proizvodnja je uspeh po-

novnega pretresa dolžnosti naših podjetij do skupnosti. Medtem ko je n. pr. znašal prvotni plan družbenega proizvoda industrijskih podjetij za leto 1956 po predlogih podjetij eno milijardo in 540 milijonov, znaša zdaj v osnutku družbenega plana milijardo in 670 milijonov dinarjev ali 9 odstotkov, predvideni dobiček pa je od prvotnih 532 milijonov dvignjen na 593 milijonov ali za 11 odstotkov.

Fizični in denarni obseg predvidene proizvodnje v letu 1956 je v primerjavi z letom 1955 v okraju sledeč:

Stroka Panoga	Dvig fizične proizvodnje v %	Denarni obseg v 000 din		Delovna sila		
		1955	1956 indeks			
Elektroenerg.	23%	140.670	170.797	121	105	107
Rudarstvo	13%	143.403	156.550	110	222	258
Nekovine	18%	154.756	179.400	115	290	290
Kovinska industrija	386%	130.726	653.810	500	212	432
Kem. čna industrija	90%	46.060	39.999	130	30	45
Gradbeni material	80%	38.723	57.600	149	138	141
Lesna industrija	9%	619.288	672.271	109	471	534
Tekstilna industrija	20%	1.372.766	1.615.328	118	653	756
Industrija čevljev	28%	210.019	266.960	127	196	228
Zivilska industrija	18%	330.366	366.035	111	179	220
INDUSTRIJA	35%	3.186.717	4.198.840	132	2.496	3.009
KMETIJSTVO	—	103.882	109.044	105	330	340
GOZDARSTVO	—	454.347	425.031	94	661	660
GRADBENIŠTVO	—	940.659	781.000	83	2.088	1.358
PROMET	—	468.570	413.097	88	576	576
TRGOVINA	—	292.818	292.000	104	895	896
GOSTINSTVO	—	159.108	164.400	103	171	168
OBRT	—	686.086	712.000	104	1.058	1.129
SKUPAJ OLO	—	6.282.187	7.096.312	113	8.275	8.166

V primerjavi z letom 1955 je proizvodnja industrijskih podjetij v okraju za leto 1956 planirana v skupnem predvidenem dvigu za 35 odstotkov, medtem ko kažejo denarni kazalniki dvig za 32 odstotkov, zaposlilo pa naj bi se na novo v industrijskih podjetjih vseh panog 519 ljudi. Številke pomenijo, da je plan sicer napet, a izvedljiv, če bodo v vseh podjetjih razumeli bistvo letošnjega zveznega, republiškega in okrajnega družbenega plana in če bodo uresničevanju sprejeli obveznosti do skupnosti posvetili vse svoje znanje, prizadevanost in delavsko zavest. Osnutek letošnjega družbenega plana pa pove tudi, da pomoč, ki jo je Dolenjska dobila od skupnosti, ni bila slaba naložena. Proizvodna zmogljivost novih podjetij (nova železovarna, proizvodno podjetje »MIRNA«, Motomontaža, Mlekarna itd.) oz. razširjena pro-

izvodnja nekaterih povečanih industrijskih obratov prihajata letos vidno do izraza v povečani produkciji. To je eden izmed pomembnih korakov za gospodarsko okrepitev Dolenjske ter njen nadaljnji razvoj. Ob takih gospodarskih rasti, v kateri se zrcali vsa skrb ljudske oblasti za razvoj vseh naših predelov, so tedaj redkejši prej tako pogosto poudarjeni vzdihi o zaostalosti in zapuščeni Dolenjske. Seveda bodo tudi vnaprej še vedno potrebni izdatni naporji vseh njenih delovnih ljudi, da v industrijski, kmetijski, gradnjaški,

Prihodnja številka
Dolenjskega lista izide v petek 11. maja, ker je zaradi prvomajskega odmoru v tiskarni prej ne moremo izdati.
UREDNIŠTVO

prometu, trgovini, obrti, gostinstvu in turizmu na ostanejo sredi začetegeta pota. Osnova, krepka osnova za naš dvig pa je tu; v vidni meri jo potrjuje osnutek letošnjega okrajnega družbenega plana.

Novi proizvodi dolenskih podjetij

Največji dvig predvideva v okraju kovinska industrija. »BELT« bo povečal proizvodnjo sive litine od 300 na 700 ton, izdelal pa bo tudi 6000 panto-grafske svetilke in 240 »električnih pastirjev« za kmetijstvo. »MIRNA« bo dala na trg 1200 šivalnih strojev, v Straži pa bodo izročili prometu 850 popravilnih železniških vagonov. Montaža avtomobilov in izdelovanje kmetijskih strojev se bo v »Motomontaži« letos krepko razvilo, medtem ko bo »KREMEMEN« povečal proizvodnjo kremenčevega peska od 32 na 40 tisoč ton, dal pa bo na trg tudi 3 tisoč ton kamna rožena, ki ga doslej ni pridobival. V Kanjarici bodo rudarji nekopalni letos 36.000 ton rjavca premo-ga, medtem ko so za lani 27.000 ton. Farmaceutski laboratorij »KRKA« bo povečal proizvodnjo in asortiment zdravil, opekarnarje pa bodo dali 1.100.000 volakov, ki jih dostaj v okraju nismo izdelovali. Proizvodnja zidakov pa bo za milijon 800 tisoč kosov večja. Za 225.000 kvadratnih metrov bo večja proizvodnja moške konfekcije, 17 ton več pa bo izdelane trikotne konfekcije. Čevljarska podjetja v okraju bodo dala na trg 17.000 parov čevljev več kakor lani, med njimi predvsem otroške čevlje. Industrija žvil bo dvignila proizvodnjo marmelade za 200 ton, sadnih sokov za 780 ton, bonbonov za 13

ton, med novimi proizvodi »BELSADA« pa je 110 ton džemov in kompotov.

Med panogami, ki predvidevajo padec proizvodnje, je gozdarstvo zaradi zmanjšane narčne sečnje lesa, gradbeništvo pa bo delalo manj zaradi zmanjšane obsega investicij. Prav tako je predviden manjši bruto produkt v prometu zaradi vgrajevanja starega materiala v Podjetju za vzdrževanje prog, medtem ko bo v podjetjih za avtomobilski promet več voz v neuporabnem stanju.

Ko ob 1. maju, mednarodnem prazniku dela, tudi naši delovni kolektivi pregledujejo uspehe svoje dosedanje rasti in napredka, jim želimo predvsem, da bi se ob prizadevanjih za uresničitev letošnjih proizvodnih planov obrnili zlasti k svojim notranjim vprašanjem: k povečanju delovne sposobnosti, k zmanjševanju lasne cene svojih izdelkov, k uvajanju novih proizvodov, k novim delovnim izmen, k čim boljšji notranji organizaciji in h kar najbolj zavestni delovni disciplini. Sele nastajajoča industrializacija v našem okraju zahteva od vseh naših delovnih kolektivov morda celo več naporov, vzgojnega dela in učenja kakor v drugih, bolj razvitih okrajih. Lik socialističnega delavca je v mnogih naših podjetjih še vedno nov ali le malo znan pojem. Vzgojnoga vloga sindikatov in drugih družbenih činiteljev postaja prav zategadelj in prav pri nas še posebej važna, zlasti še, če se zavedamo, kako pomembno vlogo bi moral dolenjski delavec odigrati tudi v preobrazovanju vasi in njenih ljudi, med katerimi se po delu v mestu, v tovarni vsak dan vrača.

Sklep, da bodo letošnji proizvodni načrti v celoti uresničeni in če le mogoče tudi preseženi, pa naj bo najlepši požrtvav vseh dolenskih kolektivov ob 1. maju, prazniku dela!

PRI PRAVE ZA TITOVO ŠTAFETO

Poseben odbor pri okrajnem odboru SZDL Novo mesto pripravlja organizacijo Titove štafete v počastitev marsilovega rojstnega dne. Tudi letos bo šest glavnih okrajnih štafet, ki bodo povežale vse novi okraj. Organizacija posameznih štafetnih prog v okraju so prevzela posamezne organizacije in društva. Proge »Baza 20« Novo mesto je prevzela SZDL, progo Žužem-

berk—Novo mesto LMS, progo Melička—Novo mesto Okrajni sindikalni svet, progo Dobenc—MIRNA—Sentupert—Mokronog—Smarjeta—Novo mesto je prevzela Okrajna gasilska zveza, progo Semič—Gornji Laz—Novo mesto Zveza borcev in progo Trška gora—Novo mesto Okrajna združba zveza. Iz Crnomlja bo šla glavna republiška štafeta preko Poljanske doline ob Kolpi in Kolečva v Ljubljano.

Na glavne proge se bodo priključile še številne stranske odnosno krajevne štafete, tako da bo z njimi povezan ves okraj. Celotno izvedbo okrajnih štafet vodi TVD Partizan. Pri prenosu štafetnih palic na posameznih progah bodo sodelovala vsa društva in organizacije ter šole ne glede, kdo organizira progo. Štafeta bo 20. maja.

Občinski praznik v šentjerneju

2. maja praznujemo v šentjerneju občinski praznik — spomin na formiranje Gorjanskega bataljona v letu 1942 na Pragu nad Javorovico, katerega prvi komandant je bil Franc Pirko-vič-Cort, prvi komisar pa Tone Sušteršič — Tine Zeleznik. Letošnja proslava šentjernejskega občinskega praznika bo 1. maja na Vrhovem pri Orehovi. Določeni vabijo na tovariško srečanje vse nekdanje borce Gorjanskega bataljona in ostale članke Zveze borcev.

Kolektiv tovarne Telekomunikacij, obrata I na Vrtači pri Semiču, se zadovoljno smeji. Zakaj tudi ne, za njim je pet podnih let trdega dela in velikih uspehov, na katere so delavci in uslužbenci TELEKOMUNIKACIJ upravičeno ponosni. — Ob 1. maju, prazniku vseh delovnih ljudi, pošiljajo tople, borbene in iskrene delavske pozdrave vsem, ki gradijo sebi in naši mladini srečno bodočnost v neodvisni socialistični domovini.

Razlega se pesem, vzhajajo zastave, ovenčane z zvezdo svobode. Delovni ljudje naše domovine jo pojo, to veliko prvomajsko pesem; odmeva iz src in gri množice, ki so šle skozi ogenj in kri, da danes slavijo svoj radostni Praznik dela pod novim soncem.

Globoko so korenine, na široko razraščene, vraščene v kri, te korenine Prvega maja, ta borba proletariata vsega sveta. Pred 70 leti, 1. maja 1886 je buržoazija v Chicagu kravo zadržala veliko stavko delavcev, ker so terjali svoje pravice, terjali delavca in človeka vredno življenje. Mnogo je bilo ranjenih, ubitih, deset demonstrantov so obsodili na smrt. To je bil krvavi prvi maj, ki je odjeknil po vsem svetu; vzbudila, razplamnela se je zavest in solidarnost delavstva po vsej zemeljski obli. Ameriški sindikati so v spomin na čičaške žrtve sklenili, da bodo sleherno leto 1. maja prirejali demonstracije za izvojevanje pravice proletariata. Že leta 1890 so te prvomajske prireditve zajele tak obseg, da je lahko zapisal Engels: »Prizor današnjega dne bo pokazal kapitalistom po vsem svetu, da so proletarci vseh dežel zares združili!« Tako je prvi maj postal praznik svetovnega proletariata, pa tudi vseh ostalih naprednih ljudi, ki so simpatizirali s proletariatom in mu stali ob strani. In isto leto (1890) je Prvi maj slavilo še tudi slovensko delavstvo. Od takrat je poteklo 66 let. Kapitalizem se je zavedel nevarnosti, ki mu preti od delavstva, od njegove borbe za svoje pravice, simbolizirane v praznovanju Prvega maja. Padale so žrtve, po svetu in pri nas, bile so tudi izdaje delavskih voditeljev, toda delavci niso klonili. Zavest proletariata je rasla, se krepila, v skupni borbi, se sleherno leto manifestirala prvega maja in uresničevala veliko geslo Marxa-Engelsa: Proletarci vseh dežel, združite se!

66 let je po številu kratka doba, po svoji vsebini, po svojem učinku pa je to preskok iz desetletja v desetletje. Teh 66 proletarskih let je spremenilo in venomer spreminja obličje sveta. Množice so sprejele nove, drugačne naloge in cilje, življenje se je napolnilo z novo vsebino. V viharjih, ki prečijo svet, plapolajo prapori delavskega razreda, prapor socializma, že nad vsemi kontinenti in pod njim zgubljajo reakcionarne sile svoje pozicije. Tudi slovenski proletariati je pred 66 leti razvil svoj prvomajski prapor, samo dobrega pol stoletja, in kaj vse je napredno slovensko ljudstvo doseglo v tem času! Težka je bila pot — beda, ponižanja, pomanjkanje, zaporji, žrtve, vse to je spremljalo slovenskega delavca, pa ni klonil. Visoko je dvigal svoj prapor, zavedajoč se, da je član skupnosti proletariata vsega sveta. Koval je svoje srce in pest, da so prišle iskre, da so neile kresove Prvega maja, da so vzgale orjaški ogenj naše ljudske revolucije, razviharile viharje, pregnale sovražnika in zatiralec.

In prav kot za simbol je ravno v majskem soncu zabužala pesem svobode čez našo svobodno zemljo. Bedni, tlačeni slovenski proletarci je vstal v življenje, o katerem je sanjal toliko let, za katerega se je boril. In z njim je vstalo slovensko ljudstvo, tisto ljudstvo, ki se je v naši revoluciji borilo ob njegovi strani — kmetje, intelektualci. Danes smo socialistična družina, ne poznamo vladajočih in vladanih, ne poznamo kapitalistov in proletarcev, danes imamo za vse en sam skupni imenovec: delovni človek, delovne množice. Naziv delavec, kmet, intelektualec, obrtnik itd., to označuje le pripadnost posameznemu poklicu, ne pa kot neko pripadnost temu ali onemu sloju, družbenemu razredu. To je naše veličastno zgodovinsko in človeško in sociološko dejstvo, ki vzbuja občudovanje naprednega sveta, ki je velika pobuda za ves svetovni proletariati. Prvi maj, to je pri nas Praznik Dela, dela, ki ga v tem pomenu res lahko upravičeno zapišemo z veliko začelnico. Slava in čast vsem, ki so s svojimi prizadevanji, žrtvami, s puško, s krvjo in smrtjo priborili nam ta praznik Dela!

Toda Prvi maj je tudi naše veliko izpraševanje. Ne samo pregled uspehov in zadovoljstvo ob njih. Je to tudi pretres naše socialistične zavesti in vesti, pretres, ki smo ga dolžni sebi, ki smo ga dolžni vsem, ki so za naše dosežene cilje žrtvovali življenje, je pretres, ki smo ga dolžni svobodi.

Zastave plapolajo v vetru, bruljo stroji tovarn, bučijo turbine, tulijo sirene na ladjah, drviljo ozatišane lokomotive, jekleni pišči orjejo širjave našega neba, čumijo gozdovi, taka odgovora polje: smo povsod! Ali opravlja vsak svojo dolžnost tako, s tako vneto domovino? Ali opravlja vsak svojo dolžnost, delovni človek? In zavestnost, kot je terja naziv socialistični, delovni človek? Je vsak pri svojem kakršnem koli delu dober in skrben gospodar, saj vse je naša last? Kajti naš prijetni občutki, da smo vsi gospodarji vsega, nad upravičenim ponosom, da sami gospodarimo z vsemi proizvajalnimi sredstvi, mora biti zvesta izredne odgovornosti, mora biti nenehna prizadevanja vama delovnega človeka. Mi ne potrebujemo več prvomajskih demonstracij in pravljal za dosego pravice delovnega človeka, nam se ni treba boriti, kot se je pol stoletja boril slovenski proletariati. Borili pa se moramo za čim uspešnejše delo in dejavnost na vseh področjih, da bo sleher na Prvi maj lahko veličastna manifestacija Dela, uspešen obračun, ki ga bo ob tem prazniku sebi in družbi ponosno predložil delovni človek. Zgradili smo si veličastno stavbo, sedaj jo moramo le še dograjevati in nenehno skrbeti zanjo, skrbeti od zadnjega vijaka do močnega turbine, od pluga in traktorja do preciznega instrumenta in znanstvenih delavcih. Saj je vse to naše, saj vse to pospešuje naš napredek, blaginjo in srečo.

Le naj zaplapolajo prvomajske zastave, le naj zabučijo močnana, vesela pesem delovnih množice za praznik Dela! Pesem ponosa in veselja nad uspehi, povsem nove vnetje, novega početja! Poltiki kvi so potekli v znamenju Prvega maja. Globoko se zavedajmo tega ob našem Prazniku Dela!

1. maja bo izročen v promet novi most v Gradcu

Pred dnevi so dokončali gradbena dela na novem mostu čez Lahinjo v Gradcu. Preizkušnjo z obtežitvijo je novi most odlično prestal. Prvega maja bodo most svečano izročili prometu. Most je zgradilo novomeško splošno gradbeno podjetje »Pionir«. Gradčani bodo tako letošnji prvi maj praznovali s pomembno pridobitvijo.

Topličani se vneto pripravljajo na svoj praznik

24. maja bodo Dolenjske Topličice že četrto praznovali svoj kraljevni praznik. Da bi bil tudi letošnji organiziran tako dobro kot prejšnji, je postavljen štab, ki bo vodil vse priprave. Štab ima več odborov.

Ker počelo letos tudi 75 let od ustanovitve gasilske čete, je bila dana pobuda, da bi gasilci praznovali svoj jubilej v okviru kraljevega praznika, zlasti ker bodo takrat dobili svoj prapor.

Olepševalno društvo Novomeščanom

S skupnimi naporji smo v zadnjih letih pri olepšavi mesta dosegli lepe uspehe. Lahko bi bili še večji, če bi vsi prebivalci imeli za lepoto, snago in za okrasne nasade in naprave več razumevanja. Tako pa so trud in stroški večkrat brez haska, ker mnogo dela uničijo brezvestni ljudje in otroci brez nadzorstva.

Pištev v Ragovem logu skoraj ni več. Brezvestni strelec z rračnimi puškami so jih dokaj

Vreme

ZA CAS OD 27. IV. DO 15. V.
Od konca tega do srede prihodnjega tedna ugodno, deloma sončno vreme vendar vmes kranglejve padavine oz. nevlhte. Na sploh bo neugodno vreme s pogostimi padavinami in močnimi ohladitvami sneg skoraj do nižin. — Od srede prihodnjega tedna dalje splošno izboljšanje, padavin bo manj (le kratkotrajne nevlhtne plohe).

DELAVSKI SVETI praktični gospodarji

Od tedna do tedna

naj postanejo čim boljši

Uspeh naših obsežnih gospodarskih naporov za čimprejšnjo ureditev domačega, notranjega trga in z njim tesno povezane prehoda na novo gospodarsko politiko, je odvisen od mnogih družbeno-gospodarskih činiteljev. Stara resnica je, da je od ljudi in njihovega znanja, veščine, pridnosti in prizadevanosti, skrajša od vseh njihovih družbeno-moralnih vrednot v veliki meri odvisen razvoj našega gospodarstva. Na tem spoznanju je zrasla tudi zamisel, da bodo pri nas delavci sami upravljali gospodarstvo. Od delavskih svetov, upravnih odborov in celotnih delovnih kolektivov je v največji meri odvisna nadaljnja krepitev našega gospodarstva in utrjevanje socialističnih odnosov v proizvodnji.

Organi delavskega gospodarstva so pri nas sorazmerno mladi, vendar so že v teh nekaj zadnjih letih dosegli v proizvodnji, v novih odnosih med delavci, v vsestranski krepitvi in razvijanju gospodarstva tako revolucionarne uspehe, da ne prihajajo k nam iz tuje predstavniki sindikatov, političnih strank in vlad zgojil na vladnostne obiske, temveč iz žive potrebe, da bi spoznali na kraju samem, kaj je bistvenega v tem jugoslovanskem čudežu, kakor radi imenujejo naš napredok in vzpon dobromišlečih ljudi v tujini. In nikakor ne pravimo zaman in pisemo vedno znova, zlasti pa zdaj ob volitvah novih delavskih svetov, da se morajo organi delavskega samoupravljanja na svoje naloge temeljito pripraviti. Kakor je namreč res, da nas gospodarska zaostanost, podedovana iz preteklosti, še vedno krepko tepe, tako smo v dosežanem razvoju naše povojne socialne preobrazbe dosegli prav po zaslugi pravilne politike našega vodstva take uspehe, o kakršnih je delovni človek stare Jugoslavije v resnici še sanjal. Ti uspehi pa ne prihajajo sami po sebi, zanje je treba truda, dela, znanja in preudarnosti. Organi delavskega samoupravljanja morajo svoje delo zastaviti tako, da mu bodo kos z gospodarskega in političnega stališča.

Smo z dosedanjimi uspehi v delavskem samoupravljanju na Dolenjskem lahko zadovoljni?

Tema važnemu vprašanju je posvetil okrajni ljudski odbor na zadnji seji obeh svojih zborov obsežno poročilo Komisije za vprašanja delavskega samoupravljanja in pretežni del razpravljanja. V okraju je 30 podjetij, ki volijo delavske svete (imajo več kot 30 delavcev), 52 pa je podjetij, v katerih volijo samo upravne odbore, ker imajo zaposlenih manj kot 30 delavcev in uslužbencev. Okrajna komisija je obiskala 22 podjetij, v katerih se je podrobno seznanila z dosedanjim delom delavskih svetov in upravnih odborov. Ugotovila je, da je v primerjavi s stanjem pred dvema leti položaj skoraj povsod znatno izboljšal, zlasti pa je dosegel samoupravljanje viden napredok v rudniku Kamničarica, v črnomaljski železnicarni in Novoteksu v Novem

meščevcu, od teh 235 moških in 29 žensk; med njimi je 19 mladincev in 66 članov Zveze komunistov. Se pogled s strokovno strani: 20 visoko kvalificiranih, 130 kvalificiranih in 59 polkvalificiranih oziroma ostalih delavcev in uslužbencev. 81 delavec in uslužbenec je bilo izvoljenih že v prejšnjih delavskih svetov in upravnih odborov. Ugotovila je, da je v primerjavi s stanjem pred dvema leti položaj skoraj povsod znatno izboljšal, zlasti pa je dosegel samoupravljanje viden napredok v rudniku Kamničarica, v črnomaljski železnicarni in Novoteksu v Novem

Presplošno razpravljanje ne vzgaja delavcev v prave gospodarje

V 13 izmed obiskanih 22 podjetij, o katerih je poročala okrajna komisija, je bilo izvoljenih v organe delavskega samoupravljanja 264 delavcev in na-

Vlado Lamut: OBNOVA (1951)

meščevcu, od teh 235 moških in 29 žensk; med njimi je 19 mladincev in 66 članov Zveze komunistov. Se pogled s strokovno strani: 20 visoko kvalificiranih, 130 kvalificiranih in 59 polkvalificiranih oziroma ostalih delavcev in uslužbencev. 81 delavec in uslužbenec je bilo izvoljenih že v prejšnjih delavskih svetov in upravnih odborov. Ugotovila je, da je v primerjavi s stanjem pred dvema leti položaj skoraj povsod znatno izboljšal, zlasti pa je dosegel samoupravljanje viden napredok v rudniku Kamničarica, v črnomaljski železnicarni in Novoteksu v Novem

nju podjetij in pod. V podjetju »Keramik« se delavski svet v dveh letih še ni sestel, prav tako ni imel sej delavski svet v kmetijskem posestvu Poljanec-Soteska in v mizararnem podjetju »Topol« na Mirni. Delavski svet pri kmetijskem posestvu Mestni log v Metliki se pa tudi ni uveljavil.

Komisija je ugotovila, da je razpravljanje na sejah delavskih svetov še vedno vse preveč splošno, premalo pa je določene reševanja najbolj perečih zadev podjetja, zato manjka sklepov, ki bi zadevali to problematiko, premalo pa je tudi kontrola, kako sprejete sklepe uresničujejo. Na sejah se oglašajo le bolj uslužbeni delavci, pa zlasti taktiki, ko gre za njihova osebna vprašanja. Delavski sveti se sestajajo prevečkrat, v nekaterih podjetjih pa prihaja samovoljna direktorjeva precejkrat od izraza (Splošno trgov. podjetje Črnomelj, Splošno trgov. podjetje Trebnje), zlasti tam, kjer celo leto ni bilo nobene seje delavskega sveta ali pa se je le-ta sestel enkrat ali dvakrat. Sindikalne organizacije in vodstva podjetij so na splošno premalo poskrbela, da bi člani delavskih svetov dobili potrebno znanje za delo v organih samoupravljanja, saj izjavljajo slednji, da se ne oglašajo k besedi zato, ker ne poznajo dela in nalog gospodarskih organizacij. Kadar razprav-

Zapostavljanju žena in mladine je treba narediti konec

V 22 podjetjih je bilo v dosedanjih delavskih svetih komaj 29 žena, v upravnih odborih teh organizacij pa le 10. Skupno je bilo v okraju doslej v delavskih svetih komaj 11 odstotkov, v upravnih odborih pa le 8 odst. žena.

Prav tako skromno je bila zastopana v organih upravljanja mladina — v delavskih svetih je bilo izvoljenih 8 odst. mladincev, v upravnih odborih pa komaj dva odstotka. Delavci bi morali do tega važnega družbenega vprašanja pokazati pač drugačen, socialističen odnos. Kje naj se vzgaja mladina, če ne v praktičnem izvrševanju nalog, ki jih bo danes ali jutri prevzela?

Volitve novih delavskih svetov in upravnih odborov bodo to stanje popravile, nič pa ne bo odveč, če se bodo člani organov samoupravljanja vedno znova zavedali žalostne ugotovitve, da se prav na Dolenjskem v zapostavljanju žena in mladine zrcali naše splošno zaostanjanje oziroma nerazumevanje socialističnih načel v praksi. Večina naših delavcev je še vedno tesno povezana z vasio; napredno vpliv organiziranega delavstva pa bo moral močnejše kolci dosejati pomagati premagovati starokopitno, preživelo naziranje o ženi in mladini, ki v naših vaseh še tolikokrat izstopa v različnih oblikah in ob vseh mogočih priložnostih.

Upravni odbori rešujejo zadeve delavskih svetov, zanemarjajo pa svoje

Čeprav zakon o gospodarjenju v gospodarskih organizacijah v 27. členu točno določa temeljne naloge upravnih odborov, je praksa v dolenskih podjetjih pokazala, da slednji prerad; prevzemajo nase dolžnosti, ki spadajo v pristojnost delavskih svetov, večinoma nalog upravnih odborov pa rešujejo direktorji in vodilni uslužbeni podjetij. Skodljivo poseganje v sicer natančno odredene pristojnosti rodi le škodo: posamezne organe zavraža v nedelavnost, avtomatično pa postavlja v ospredje voljo posameznikov, navadno vodilnih uslužbencev, ki rešujejo stvari v naglici sporazumno z direktorjem, ali pa — zavoljo demokratičnosti — pritegnejo k sklepanju še predstavnika sindikata in predsednika upravne.

ga odbora oziroma delavskega sveta.

Upravni odbori v pregledanih podjetjih so imeli v dvehletni mandatu dobi 300 sej, kar je z ozirom na njihovo število in naloge malo. V njih je bilo doslej 112 delavcev in uslužbencev, od tega 102 moških in 10 žensk, od tega pa le 3 mladinci in 37 članov Zveze komunistov. Medtem ko je v delavskih svetovih 25 odst. uslužbenecv jih je v upravnih odborih 30 odst., kar je v nasprotju z zakonom, ki določa, da mora biti 57 odstotkov članov UO izvoljenih iz vrst delavcev.

Tam, kjer upravni uslužbenec in direktor, pa tudi upravni odbor podjetij niso čutili v praksi odgovornosti do delavskega sveta, so organi delavskega samoupravljanja le živovarji ali pa reševali le manj važne zadeve, ki spadajo izključno v pristojnost direktorja ali sindikalnih podružnic. Res je tudi, da je moral dostikrat prav direktor s predsednikom delavskega sveta ali upravnega odbora zaščititi koristi družbe in podjetja.

Zapostavljanju žena in mladine je treba narediti konec

V 22 podjetjih je bilo v dosedanjih delavskih svetih komaj 29 žena, v upravnih odborih teh organizacij pa le 10. Skupno je bilo v okraju doslej v delavskih svetih komaj 11 odstotkov, v upravnih odborih pa le 8 odst. žena.

Prav tako skromno je bila zastopana v organih upravljanja mladina — v delavskih svetih je bilo izvoljenih 8 odst. mladincev, v upravnih odborih pa komaj dva odstotka. Delavci bi morali do tega važnega družbenega vprašanja pokazati pač drugačen, socialističen odnos. Kje naj se vzgaja mladina, če ne v praktičnem izvrševanju nalog, ki jih bo danes ali jutri prevzela?

Volitve novih delavskih svetov in upravnih odborov bodo to stanje popravile, nič pa ne bo odveč, če se bodo člani organov samoupravljanja vedno znova zavedali žalostne ugotovitve, da se prav na Dolenjskem v zapostavljanju žena in mladine zrcali naše splošno zaostanjanje oziroma nerazumevanje socialističnih načel v praksi. Večina naših delavcev je še vedno tesno povezana z vasio; napredno vpliv organiziranega delavstva pa bo moral močnejše kolci dosejati pomagati premagovati starokopitno, preživelo naziranje o ženi in mladini, ki v naših vaseh še tolikokrat izstopa v različnih oblikah in ob vseh mogočih priložnostih.

Delavski svet naj bo šola gospodarjenja

Ta šola pa mora biti taka, da bodo člani delavskih svetov in upravnih odborov lahko koristno izrabili čas, ki je namenjen konkretnemu delu za samoupravljanje. Da seje niso vedno dovolj živahne, je krivda tudi v tem, da jih n. pr. dostikrat sklicujejo šele na dan, ko jih že imajo. Delavci in nametenci ne dobijo pravočasno in v pogled potrebne gradivo, zato se ne morejo pripraviti na razpravljanje. Treba bo uvesti

K 1. maju čestit vsem delovnim kolektivom in svojim naročnikom
KLJUČAVNICARSTVO KNAFLIČ, NOVO MESTO

prakso, da se dnevni red seji razglasi javno 3 dni pred sejo, da bo med delavci vseda podjetja več zanimanja, predlogov in sodelovanja v korist podjetja.

Upravni odbori morajo poročati delavskim svetom o svojem delu, česar pa doslej v praksi ni povsod. Tudi direktorji ne poročajo povsod upravnim organom o svojem delu. Vse premalo zahtevajo organi tudi poročaj računovodij o finančnem stanju podjetij, samo njihova udeležba na sejah še ni dovolj.

Za ugotovljene pomanjkljivosti, ki seveda ne zasenčijo uspehov v celoti, so v mnogih podjetjih odgovorne sindikalne organizacije, ki niso storile dovolj za vzgojo in izobraževanje svojih članov. Omenili smo že potrebo po seminarjih in tečajih, ki bi usposobili organe samoupravljanja za vodstvo gospodarskih organizacij. O vlogi, odnornikov okrajnega zbora proizvajalcev pa smo poročali že pretekli teden v »Dol. listu«.

Značilno za stanje v podjetjih je, da so organi samoupravljanja podvrženi pobudi okrajne komisije ko jih je le-ta obiskala. Željo si več takih obiskov, konkretne pomoči in utrjevanja neposrednega sodelovanja med organi delav. samoupravljanja in organi oblasti.

Delavski sveti in upravni odbori bodo lahko dobro gospodarili, če bodo delavci vseh naših podjetij čim bolj razumeli osnovno, bistveno vprašanje naše gospodarske politike v letošnjem letu: vprašanje utrditve notranjega tržišča. Ko bodo skupno s kolektivni dobora prestali vsak predlog za povečanje proizvodnje, za zniževanje stroškov, za krepitev delovne discipline itd. in nato sklepali o delu, bo tak način dela čedalje bolj metoda dobrih, praktičnih gospodarjev, ki vedo, da upravljajo dragoceno ljudsko premoženje sebi in skupnosti v korist.

T.

Zdravstvene izkaznice uvajamo

Zdravstvene izkaznice za republiko Slovenijo morajo biti izdane zavarovanecem in njihovim družinskim članom, ki so upravičeni do njih, do 30. junija 1952. Okrajni zavod za socialno zavarovanje v Novem mestu je zato že sredi posebne seminarje za zastopniki gospodarskih in drugih organizacij ozirama ustanov ter zasebnih delojemalci.

Zdravstvene izkaznice bodo izdajane po pooblastilu Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje vse gospodarske in druge organizacije ter ustanove za njihovo zavarovanje in družinske člane zavarovancev, ko bodo od njih zbrale potrebne listine. Pred izdajo izkaznic bo Zavod pregledal listine glede upravičenosti in šele nato izkaznice pošlje.

Delavci in uslužbeni, ki zahtevajo zdravstveno izkaznico le za sebe, ne predlagajo prijave — ti sklovine. Če pa zahtevajo zavarovanje ali uveljavljajo pokojnino ozirama invalidnino za enega ali več družinskih članov, so oboje podlaga o teh družinskih članih na »Prijavi družinskih članov za izdajo zdravstvene izkaznice« (obrazec RZ-112) ki jo potrdi tudi gospodarska organizacija ozirama ustanova, kjer je zavarovanec zaposlen pri časno nezaposlenih posredovalca za delo, pri upokojenih družino upokojencev, za zavarovance in družinske člane zavarovancev, ko bodo od njih zbrale potrebne listine. Pred izdajo izkaznic bo Zavod pregledal listine glede upravičenosti in šele nato izkaznice pošlje.

Delavci in uslužbeni, ki zahtevajo zdravstveno izkaznico le za sebe, ne predlagajo prijave — ti sklovine. Če pa zahtevajo zavarovanje ali uveljavljajo pokojnino ozirama invalidnino za enega ali več družinskih članov, so oboje podlaga o teh družinskih članih na »Prijavi družinskih članov za izdajo zdravstvene izkaznice« (obrazec RZ-112) ki jo potrdi tudi gospodarska organizacija ozirama ustanova, kjer je zavarovanec zaposlen pri časno nezaposlenih posredovalca za delo, pri upokojenih družino upokojencev, za zavarovance in družinske člane zavarovancev, ko bodo od njih zbrale potrebne listine. Pred izdajo izkaznic bo Zavod pregledal listine glede upravičenosti in šele nato izkaznice pošlje.

1. Bratje, sestre in vnuki! — do dopolnitve 18. leta starosti, če se šolajo pa do konca predpisane, ga rednega šolanja, vendar najdlje do dopolnitve 25. leta starosti. Če imate otroka, ki se ne dohodkov, ki bi jim zadoščali za preživljanje pa jih zaradi tega preživlja zavarovanec.

Otrokom, ki jih zavarovanec upravlja, bratom, sestram in vnukom se izda zdravstvena izkaznica tudi, če imajo starše, pa so starši popolnoma in trajno pridobivno nezmožni, kakor tudi, če starši preostajo kakor, če so zapustili državo ali če je njihovo prebivališče neznan, pa starši nima jo premoženja, iz katerega bi se otoci lahko preživljali — za ves čas, dokler traja tako stanje.

Reče se da preživlja zavarovanec družinske člane, brate, sestre, vnuke, starše očima mlačno in stara starše, če živi z njimi v skupnem gospodinjstvu ozirama v preostali temeljni dohodnina (davek) od kmetijskega 500 din letno, na posameznega člana, ki se preživlja iz kmetijskega gospodarstva ali če imajo 4000 din mesečno (od obrti, najemnine hipotek in podobno). Če ne živi zavarovanec v skupnem gospodinjstvu pa da jim plačuje najmanj polovico stroškov za preživljanje (2000 din). Za take primere mora zavarovanec predložiti listine ki so predpisane na zadnjem delu prijave. Za potrdilo o skupnem gospodinjstvu ozirama preživljanju ter o premoženjskem stanju je treba uporabiti obrazec, ki ga je izdala Državna založba Slovenije za uveljavljanje pravic do otroškega dodatka ozirama varstva ali zakaznega dodatka na pokojnino. Ta potrdila izda oziroma potrdi pristojni LO.

Premoženje in dohodek zavarovance ne vplivajo na svojo zavarovanco ozirama njegovo družino. Če pa se zakonec zavarovance ukvarja s samostojnim poklicnim delom ali je lastnik kmetijskega posestva in od teh virov znaajo mesečni dohodki med 2000 dinarjev, zakonec nima pravice do zdravstvene varstva ozirama zdravstvene izkaznice.

Zavarovance, ki so zaposleni najmanj polovico rednega delovnega časa, imajo pravico do zdravstvene varstva le za sebe, ne pa za družinske člane. Delavci, ki so zaposleni na sezonskih kmetijskih delih in drugih priložnostnih delih ter traja njihova zaposlitev manj kot tri mesece, ne dobijo zdravstvene izkaznice. Ti zavarovanci bodo uveljavljali zdravstveno varstvo na podlagi potrdila (bojnškega lista). Gospodarske in druge organizacije ter ustanove ne zahtevajo od zavarovancev listin ki jih že imajo v delavsko-uslužbenih dokumentih (mapah) pač pa le tiste, ki kaže zlasti za družinske člane. Zavarovanci v svojih dokumentih. Te listine, ki jih bodo zbrale gospodarske organizacije in ustanove, se bodo hranile pri njih z ostalimi dokumenti ki jih imajo za zavarovance.

Za vse zavarovance, ki so zaposleni pri zasebnih delojemalcih, bo izdajal zdravstvene izkaznice Zavod za socialno zavarovanje, ki so dolžni, da zbirajo potrebne listine, ki bodo podlaga za izdajo izkaznic. Za aktivne zavarovance, ki niso članovi družine, je potrebno predložiti delavsko izkaznico, ki jo mora biti, pravilno po vseh rubrikah izpolnjena (važna je registracijska številka osebne izkaznice) — če pa se kdo nima in je starejši od 18 let, predložiti potrdilo Tajništva za notranje zadeve.

Zadeve za valence pa je treba predložiti tudi učno pogodbo. Za družinske člane je treba predložiti prijavo — taslovino s potrebnimi listinami, ki so v navodih za prijavo, ki izdajo zdravstvene izkaznice.

Zavod za socialno zavarovanje Novo mesto bo izdajal zdravstvene izkaznice za uveljavljajočim in invalidnino ki ni nemoj družinskih članov ne bo potrebno predlagati nobenih listin, razen osebne izkaznice na vlogi, da se bo registracijska številka vpisala v zdravstveno izkaznico. Ostali uveljavljajočim oziroma invalidnim, ki bodo zahtevali zdravstvene izkaznice za družinske člane, morajo zbrati potrebne dokazila kot vsi aktivni zavarovanci. Ker bodo to dokumentacijo zbirala Društva upokojencev za svoje člane in tudi neveljavne ne upokojence je potrebno, da v upravnem delu izdajajo ugovorjavo na svojem območju točno število upokojencev in njihovih družinskih članov in poskrbijo, da bodo dvignili pri zavodu prijave družinskih članov in o tem seznanili vse zavarovance glede dobave potrebnih listin. Društva upokojencev bodo zbrane listine oddali zavodu na podlagi letnih poročil o zbiranju in oddaji izkaznic in jih nato izročili družstvu, da jih zaradi uprave čenev.

Da bo imetnik zdravstvene izkaznice lahko dobral pravico do zdravstveno izkaznico, kadar bo zahteval zdravstveno varstvo, bo moral imeti overjen potrdilo o zaposlitvi na strani 12-22 izkaznice. Overitve podatkov o zaposlitvi bo veljala za zdravstveno varstvo 30 dni od dneva overitve. Potrdilo o zaposlitvi zavarovance bo overila gospodarska ali druga organizacija, oziroma ustanova, kjer je zaposlen, za zavarovance zaposlene pri zasebnih delojemalcih, oziroma delojemalci, za uveljavljajočim in invalidnim, ki so imeli prejšnje zdravstvene izkaznice, bo imela overitve pravico do zdravstvene izkaznice oziroma invalidnino.

Zdravstvene izkaznice bodo imetniki plačali sami — izkaznica stane 40 din. Če imetnik zdravstvene izkaznice izkupi, se mu izda druga pod pogojem, da dokaz, da je izgubil svojo izkaznico na predpisan način oglašal za neveljavno.

Prednosti, ki jih bodo imeli zavarovanci, bodo v zdravstvenih ustanovah, zavezancem prispevek, ka za socialno zavarovanje in socialnemu zavarovanju. Z izdajo izkaznic se bodo omejile zbiranje socialnega zavarovanja, ki so bile do sedaj možne zlasti za družinske člane zavarovance, ko so se izdajali bojnški listi tudi osebam, ki niso bile do teh upravičene. Zavarovanci bo lahko uveljavljali pravico do zdravstvenega varstva z zdravstveno izkaznico v kraju, kjer ga bo bolezen doletela, in tu na območju FLRI, Gospodarske in druge organizacije ozirama ustanove, ki bodo imeli pregled zavarovancev glede njihove bolezni in bolehanja v izkaznici.

Organ javne zdravstvene službe, kateremu se prikladi oseba, ki išče zdravstveno varstvo, mora vedno upoštevati na podlagi osebne izkaznice (ali drugega potrdila) istovestnost osebe ter primerljiva številka na osebni izkaznici s številko osebne izkaznice, ki je vpisana na strani 3 oz. 3 zdravstvene izkaznice.

Rudi Hrvatina

VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM PO VSEJ NAŠI DOMOVINI, ODJEMALCEM, DOBAVITELJEM IN POSLOVNIM TOVARISEM ČESTITAMO K PRAZNIKU DELA — 1. MAJU!

DELOVNI KOLEKTIV

»Belt« ČRNOMELJ

Dr. Božo Oblak:

Mrčes in zajedalci

(Nadaljevanje in konec)

KLOPI

Nekateri jih imenujejo tudi klošci. Splet so samo samice tiste, ki sesajo krvi. Napadajo živali in ljudi. Ko so se napili krvi, je njihova teža do 200 krat večja. Žive tudi več let brez hrane. Prenašajo lahko nevarne virusne bolezni. V naših krajih je najbolj znana taka nalezljiva bolezen meningo-encefalitis, vnetje možganskih mren in možgan. Prenašajo tudi Q-mrzlico. Proti klopi je najboljša obramba, če ga namažemo z maščobo, etrom ali pa alkoholom, ker potem hitro odpade. Drugače pa ga je težko spravimo iz kože.

MOLJI

Tudi teh poznamo več vrst. Veliko škodo nam delajo žitni molji in molji mokar po šrambah, če niso dobro urejene, pa tudi sukrajški molj in obleki. Zadnji nam ni nevaren, pač pa njegova ličinka žre volno in kožuho vino, kjer se razvija. Če je dovolj toplo, se razvije molj že v 14 dneh. Obleko moramo vsake tri dni izžepati in krtačiti, posebno v februarju in marcu, ker tedaj lahko odstranimo jajčeca, ki

vesju. Več vrst jih je. Goveja trakulja je lahko do 10 m dolga, svinjska pa do 3 m. Človek izloča jajčeca teh trakulj ali pa cele člene na prostu z blatom, iz katerega pridejo lahko jajčeca v govedo ali svinjo. Pri teh domačih živalih se ličinke naselijo v mišičju in tako ikravo meso človeka jede. Po tem se mu razvije trakulja v črevesju. Ta posel trakulja v črevesju in ves krvo začne znova. Ker ikre v mesu včasih težko opazimo, je nevarnost za bolezen toliko večja. Trakuljav človek ima težave s ledodrom in črevesjem, je slab, shujša, postane živčen. Trakuljavost preprečujemo z dobrim veterinarskim pregledom mesa, saj se ikre s prostim očesom opazijo Trakuljavega človeka pa zdravi-mo. Pasja trakulja je nevarnejša, ker človek včasih dobi njen zarodek v jetra, od koder ga odstranimo le operativno. V nevarnosti, da dobe zarodek pasje trakulje, so v glavnem otroci, ki ljubkujejo pše in pri tem pojedjo nehotne jajčeca take trakulje.

ČLOVEŠKA GLISTA

Pri nas so ti zajedalci močno razširjeni. Na dežel jih ima skoraj vsak otrok. Dolga je do 40 cm. Bolnik izloča jajčeca, ki jih lahko pojemo ali popijemo z okuženo vodo ali hrano, posebno, če nimamo čistih rok in za nohti »žalne« robove. Znaki bolezni so v glavnem glavoboli, vrtoglavice,

težave s srcem, težave s prebavo, kolobariji pod očmi, slabokrvnost, hušnjanje. Borba proti njim je čistoča, bolnika pa zdravimo.

PODANČICA

Ta je najpogostejši in najbolj razširjen zajedalec. Živi v debelem črevesju. Samica prilze iz danke in znese jajčeca okrog zadnjice. Ta posel opravlja posebno zvečer. Za sadi tega okrog odprtine možda, bolečine v prsih, otekle lica in veke, hude bolečine v mišicah. Bolezen je lahko smrtna, saj doleti tudi do 30% vseh obolelih. Preprečujemo trinžo z dobrim veterinarskim pregledom, zatiranjem podgan in sežiganjem poginulih podgan.

SPOSNA NAČELA BORBE PROTI MRČESU IN PARAZITOM

Če se hočemo ubraniti mrčesa in parazitov ter s tem v zvezi nalezljivih bolezni, moramo paziti na snago, posebno na osebno snago, upoštevajoč načela higijene, zamrežiti okna šramba in kuhinje z gosto mrežo proti mrčesu, ostale odprtine pri šrambah, kletih in drugje pa ojačati tudi z močno mrežo proti podganam in mišim. Kjer pa se je mrčes zaredil, ga začnimo čimpreje preganjati z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Bolnike, ki imajo zajedalce, pošljimo k najbližjemu zdravniku, da jim bo predpisal zdravila in dal navodila za zdravljenje.

BICEGLAVČEC

Ta glista meri do 5 cm. Živi pa v slepiču in povzroči lahko hudo slabokrvnost. Za vse vrste glist velja načelo, da je ureditev stranišča nujna in da je izboljšanje osebne higijene, posebno nega rok in nohtov, zdravstvena potreba.

TRIHINA

Tudi to bolezen dobi človek z okuženim mesom domačih, pa tudi divjih živali. Prvotni nosilec trihinoze so podgane,

ki pa se same žro med seboj, pa tudi domače in divje živali jih love. V glavnem so nevarne za prenašanje na človeka svinje. Če se človek okuži s takim mesom, se mu razvijejo čez kak teden bolezenski znaki, potem ko so mlade trihine razplavale s krvjo po vsem telesu in se naselile v mišičju. Znaki bolezni so slabost, bruhanje, driska, kašelj, težka sap, bolečine v prsih, otekle lica in veke, hude bolečine v mišicah. Bolezen je lahko smrtna, saj doleti tudi do 30% vseh obolelih. Preprečujemo trinžo z dobrim veterinarskim pregledom, zatiranjem podgan in sežiganjem poginulih podgan.

SPOSNA NAČELA BORBE PROTI MRČESU IN PARAZITOM

Če se hočemo ubraniti mrčesa in parazitov ter s tem v zvezi nalezljivih bolezni, moramo paziti na snago, posebno na osebno snago, upoštevajoč načela higijene, zamrežiti okna šramba in kuhinje z gosto mrežo proti mrčesu, ostale odprtine pri šrambah, kletih in drugje pa ojačati tudi z močno mrežo proti podganam in mišim. Kjer pa se je mrčes zaredil, ga začnimo čimpreje preganjati z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Bolnike, ki imajo zajedalce, pošljimo k najbližjemu zdravniku, da jim bo predpisal zdravila in dal navodila za zdravljenje.

V TEM TEDNU NABIRAMO SLEDEČA ZDRAVILNA ZELIŠČA

Cveteč lapuha — 250 din, spomladanske reše — 100 din, dišeče modre vijolice — 900 din, črna trna ali oparnice — 400 din.

Rastlino plešča — 50 din, koprnička s korenino — 70 din, krvrjava mlečka — 100 d.n.

Korenine repina — 180 din, gladeča — 65 din, kumpave — 100 din, trobentica — 150 din, regrata — 120 din, baldrijana — 280 din, vijolice — 200 din, srčne moči — 200 din, sladke korenine — 120 din, male norce — 45 din.

ŠESTI PLENUM

13. in 14. marca je bil v Beogradu šesti plenarni sestanek Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije. Delo ZKS je bilo glavno vprašanje, o katerem so razpravljali.

S svojo borbo za socializem smo nedvomno dosegli velike uspehe v gospodarski in družbeni preobrazbi. Zato pa vloga komunistov ni postala nič manj važna. Nasprotno! Široko razvit sistem delavskega samoupravljanja in družbenega upravljanja se povečuje pomen vodilne vloge ZK. Komunisti imajo kot najzavednejši sestavni del socialističnih sil še odgovornejšo nalogo, da bo mehanizem družbenega samoupravljanja v vseh svojih delih funkcionalen in socialističen sistem.

Kar zadeva vlogo komunistov, se sprememba nanaša zgolj na način, na kateri naj se uresniči vodilna vloga. V novih pogojih komunisti vodijo s pomočjo priprave, s svojo vzgojno vlogo v množicah, z borbo za socialistična gledanja na določena vprašanja, ki jih obravnavajo organi samoupravljanja, s svojo odločno borbo proti vsem mlačnostim in drugim negativnim pojavom.

Plenum je poudaril to stališče, to linijo, ki jo je sprejel že VI. kongres ZK. Najosnovnejše pri šestem plenumu pa je delstvo, da je sestane še bolj zaostri vprašanje borbe proti raznim pomanjkljivostim v ZK, na katere naletimo tudi v delu posameznih organizacij in posameznih komunistov. Nastop tov. Tita, referat tovariša Rankoviča in Stamboliča, prav tako pa tudi diskusija, so poudarili, da se je treba odločno boriti proti tem raznim pomanjkljivostim, da bi organizacije ZK lahko še uspešneje uresničevale svojo vodilno vlogo in s tem pospešile naš splošni družbeni razvoj.

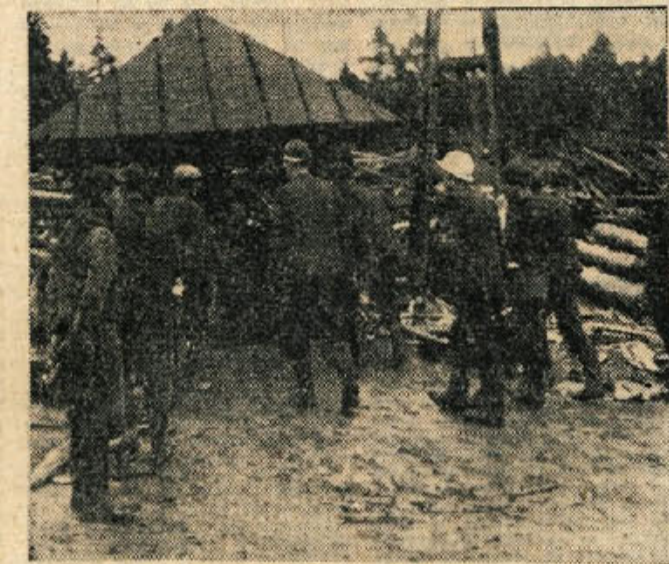
Plenum je probleme ZK obravnaval s stališča njihovega pozitivnega reševanja. Opozoril je na vzroke določenih napak in načine, s katerimi jih bomo lahko premagovali. Organizacije Zveze komunistov morajo v prihodnje bolj sistematično in bolj disciplinirano dvigati svojo idejno raven in spoznavati našo politiko. Kot enotne organizacije se morajo v podjetju, za drugo, na vasi in v ustanovi mečnejše okrepiti, kot tisti čilitelji, ki vodi delo in mu daje linijo. Popolnoma se morajo posvetiti problemom okolice, v kateri komunisti živijo in delajo. Pri vzpodbujanju iniciativ delovnih ljudi morajo osnovne organizacije posvečati veliko pozornost zlasti mladini, njihovu kulturnemu in družbenemu življenju, krepijo morajo njeno zavest in miselno pogumneje pritegovati v organe družbenega upravljanja.

Z izbranimi referati in plodno razpravo je torej šesti plenar komuniste oborožil za boj proti lastnim pomanjkljivostim. Zato je plenum čimhiteljno idejno, organizacijskega in političnega jačanja organizacij ZK — torej tudi politični faktor našega hitrejšega napredovanja v socializmu. Lj. M. (Iz »Naše skupnosti«)

SREČNO, KANIŽARSKI! RUDARJI!

Po trinajsti uri popoldne oživijo vse steze, ceste in pota proti rudniku rjavega premoga v Kanižarici. Iz vseh smeri prihajajo moški z medenasto lučko v rokah. Prihajajo iz Doblja in Blatnika, Tanče gore, Dragatua, Kočevja, Butoraja in drugih vasi. Večina pride kar po bližnjici čez gozd. V zimskem času so oddaljeneje prevažali z avtomobilom, sedaj pa je v povprečju bliža se čas izmene in vsak mora biti pravočasno na mestu.

Dolg signal sirene oznanja ob 14. uri čas delovne izmene. Kmalu se odpro mala lesena vrata na vrh stopnic in drug za drugim prihajajo rudarji izpod zemlje. Umazani so in utrujeni. Delo v jami ni lahko. Dohod in izhod iz jame terjata velik napor rudarjev. 250 me-

Pred vhodom v jama — tu se začne 1300 stopnic in kilnov v globino rudnika

trov globoko je do najnižjega delovišča. 1300 stopnic in kilnov mora prehoditi rudar v eno smer, da pride na delovno mesto. Pri izhodu rudarji obeh izmen samo izmenjajo rudarski »Srečno«, in že se spuščata druga skupina po 1.300 stopnicah in kilnih v globino. Koliko je to, si bralci lahko sami primerjajo, če vedo, da od tal do drugega

nadstropja hiše ni niti 50 stopnic...

Prevoz, izvoz, odvoz...

Res, pridobivanje premoga v kanižarskem rudniku je primitivno in naporno. Stoletnico obstoja bo praznoval rudnik drugo leto, način proizvodnje pa se je zelo malo izboljšal. Če nazvlic temu rudarji dosegajo zavidljive uspehe, zlasti zadnja leta, je to posledica prizadevanja celotnega kolektiva od neumnega direktorja ing. Branka Peterneja do slehernega kopača v jami in delavce pri separaciji. Plan storitve so lani izpolnili s 115 odstotki, prav tako po vrednosti. Neupravičene izostanke so znižali iz 1,5 odstotka v letu 1954 na 0,4 odstotka v letu 1955.

2.600 stopnic. Moč, ki jo sedaj porabijo za naporno hojo po stopnicah in kilnih, bodo lahko porabili za delo. Računajo, da se bo samo s tem storilnost dvignila za 30 odstotkov. Takrat, ko bodo imeli boljši prevoz premoga po jami in zadosti močan odvoz iz jame, bodo rudarji Kanižarice šele pokazali, kaj zmorejo. Zastarele izvozne zaprave ne zmorejo povečane proizvodnje, povečani pa so tudi izloščeni. Separacija je prav tako zelo stara in primitivna.

Mladi ljudje naj vodijo podjetje

Direktor rudnika ing. Branko Peternej si neumorno prizadeva za napredek rudnika. Dela analize in načrte, ugotavlja za loge premoga in podobno. Pred njegovim prihodom na rudnik so računali, da znašajo zaloge premoga v zemlji le 4 milijonov ton. Zato investicijam za rudnik niso posvečali večje pozornosti. Sedaj je ugotovljeno, da znašajo zaloge od 10 do 15 milijonov ton kvalitetnega premoga, ki ga potrebuje zelo cenijo. Na tako debele plasti premoga niso računali. Plast, ki so jo odkrili v zadnjem času, je debela skoraj 10 metrov! Vse področje pa še niti ni raziskano. Investicije za odpravo primitivnega izkoriščanja in za boljšo tehnično opremo so torej več kot upravičene.

6. aprila letos je imel novi 19-članski delavski svet rudnika prvo sejo. Za predsednika sveta so izvolili Jožeta Zoretca, ki je bil dosedaj delaven predsednik sindikalne podružnice. V delavskem svetu prevladujejo mladi ljudje. Trdijo, da so mladi delavci mnogo bolj navezani na podjetje kot starejši, zato so njim zaupali upravljanje podjetja. Izmed 7 članov upravnega odbora je samo eden starejši, drugi so mladi delavci. Predsednik je Ivan Belko. Da se bodo lažje seznanili z nalogami delavskega samoupravljanja, bodo izdajali mesečni bilten, kjer bodo na poljuden način obravnavali celotno problematiko podjetja, njegove dobre in slabe strani. Za prvi maj bo izšla pr-

va številka biltena. Na predlog delovnega kolektiva Rudnika bo občinski sindikalni svet organiziral obvezni seminar za nove člane delavskih svetov iz občine. Nenehno vzgajanje članov kolektiva za delavsko samoupravljanje smatrajo v podjetju kot najvažnejšo nalogo.

»Svoboda« dosega čedalje lepše uspehe

Kulturno prosvetno delo »Svobode« v Kanižarici ni pomembno samo za kolektive, pač pa za vsa okolica. V njenem okviru se razvija vse kulturno prosvetno delo v Kanižarici, ki je pestro in bogato, čeprav so materialni pogoji slabi. Vzemo za primer samo lutkovno igranje. Prvič so imeli lutkovno igranje za občinski praznik 19. februarja. Od tedaj so dali že enajst predstav v Dobljah, Vinici, Dragatuu in Gradcu, v kratkem pa bodo smeli predstaviti še na vseh šolah. Med tem že študirajo drugo lutkovno igranje, ki ima naslov »Obuti maček«. Z njo bodo gostovali tudi v Novem mestu. Cela skupina šteje 22

Separacija kanižarskega rudnika

ljudi z godbo vred. Gostujejo lahko povsod, ker imajo vse priprave in oder s seboj. Glavni steber dela lutkovnega odra je spet ing. Peternej, ki ima zato tudi strokovno znanje. Da mimo rudniškega kolektiva ne bo šlo slovesno praznovanje prvega maja, ni potrebno omenjati. Zlasti pa se pripravljajo na svoj rudarski praznik 3. julij. Do tega dne bodo med drugim uredili otroško igranje. Drugo leto bodo praznovali 100-letnico rudnika. Vsekakor je torej rudnik najstarejši industrijski obrat v novomeškem okraju. Delavski svet je izvolil poseben pripravljalski odbor za proslavo te visoke obletnice.

O starih težavah rudnika s prevozom premoga do postaje tu ne govorimo, saj so že dolgo znane. Prej ali slej bo to vprašanje treba rešiti. Prav tako je potrebno čimprej odstraniti vse ovire, ki nosijo pečat zaostalosti in primitivnosti. Zaloga premoga, njegova kvaliteta in vse drugo so osnove bodočnosti rudnika, ki narekujejo pospešeno modernizacijo proizvodnje in gradnjo potrebnih naprav, posebno pa odpravo primitivnosti. Kolektiv, ki pod novim vodstvom hitro odpravlja ostanki starih nezdružljivih pojavov, je sposoben, da po načrtu dvigne proizvodnjo do leta 1960 na trikratno sedanjo količino. P. Romančič

Pet let TELEKOMUNIKACIJ

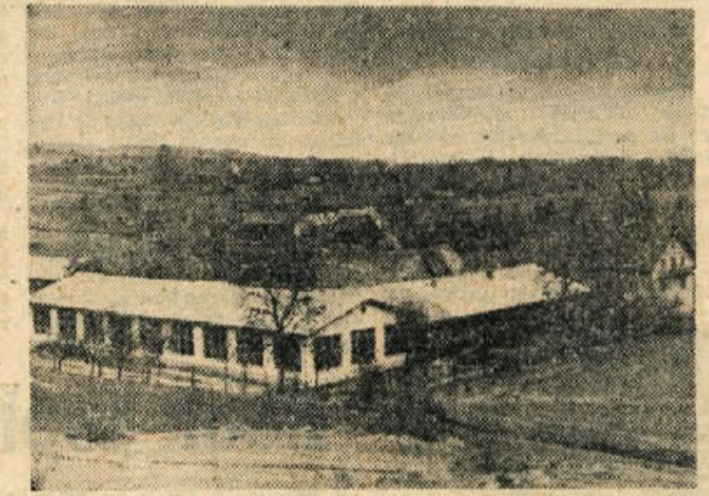
Pred dnevi so v novih prostorih obrata Telekomunikacij »Dne Vrtači pri Semicu« praznovali 5-letnico obstoja in otvoritve novega poslojca. Pred petimi

drugera izdeluje tudi papirne in sljudne kondenzatorje. Dne 1. aprila pred petimi leti je bilo zaposlenih samo 5 ljudi, naslednje leto se je število dvig-

stotkov na celotnem produktu te stroke v naši državi. V proizvodnem načrtu čakajo delovni kolektiv še velike naloge, saj smo v uporabljanju radio in elektro svez v vsakdanjem življenju še vedno na zadnjem mestu. Delovnemu kolektivu, ki ga vodi delavni in poštvovalni tovariš Lovko, želimo v nadaljnjem delu mnogo uspehov! Metod Plut

»Belokranjka« se seli v Metliko

Tovarna pletenin in zavosa »Belokranjka« se bo postopoma preselila v nove moderne prostore v Metliko. Susilni oddelki so že prestavili v Metliko, to dni pa so opremili tudi transformator pri tovarni. Hkrati s napeljavo elektrike po vseh prostorih bodo pričeli postavljati tudi stroje. Računajo, da bodo po prvem maju hitreje prenesli proizvodnjo v nove prostore, vendar pa tako, da celotna proizvodnja pri tem ne bo veliko zaslala. Tako bo podjetje do pol leta prišlo v sodobne prostore, kjer bo lahko znatno dvignilo proizvodnjo in kvaliteto.

Novo poslojce obrata I. na Vrtači

letj je bila postavljena baraka, v kateri so 1. aprila 1951 začeli delati prve delavke. Bela krajina se je začela počasi industrializirati. Zaposilec bodo našli ljudje, ki nimajo drugih možnosti za preživljanje.

lo dvignilo na 50, leta 1953 na 56, leta 1954 na 72, letos ob petletnici pa že na 107. Podjetje je zelo pomemben faktor v našem gospodarstvu, saj je udeleženo z okrog 30 od-

Dolenjske Toplice pred sezono

Spet se bliža sezona in prazna poslojca zdravilišča bodo oživela iz zimskega mrtvila. Reorganizirano zdravilišče se dobro pripravlja: z vso naglico zaključujejo zadnja dela in onovno v Zdraviliškem domu — centralni kurjava, vodovod, čiščenje prostorov, pleskanje. Močno se bo polepšala tudi restavracija. Tako bo Zdravilišče prenovljeno začelo svojo sezono. Treba je pripomniti, da moramo letos bolj poskrbeti za spodnji in zgornji park — urediti pota, postaviti klopi, da ne bo kakor lani. Naj bi se povežala Zdravilišče in Turistično dru-

štvo pa takoj začeta z delom, da bo za novo sezono vsaj delno urejeno. Pa tudi Topličani sami bi lahko marsikaj storili za lepše lice Toplic. Vsak naj bi uredil in počistil okrog svoje hiše in okrasil okna s cveticami. Saj nam ni vseeno, kakšen vtis bodo odnesli iz Toplic številni gosti. Prav bi bilo, če bi ljudje še sodaj izpraznili gnojnice jama. Naš slavni zdraviliški kraj naj postane čimbolj mlakaven tudi v turističnem oziru. Z združenimi močmi lahko marsikaj izboljšamo in olepšamo.

OB DELAVSKEM PRAZNIKU — 1. MAJU
POSILJAJO DELAVCI IN NAMEŠČENCI VSEH DOLENJSKIH INDUSTRIJSKIH PODJETIJ, RUDNIKOV, OBRTHNIH, TRGOVSKIH, GOSTINSKIH, PROMETNIH IN OSTALIH KOLEKTIVOV, ČLANI KMETIJSKIH ZADRUG, DELAVCI IN NAMEŠČENCI USTANOV IN ZAVODOV TER VSI OSTALI DELOVNI LJUDJE NOVOMEŠKEGA OKRAJA
ISKRENE BORBENE TOVARIŠKE POZDRAVE
VSEM, KI GRADJO SOCIALISTIČNO DOMOVINO, VEČAJO NJEN UGLED V MEDNARODNEM SVETU IN USTVARJAJO SREČNO BODOČNOST NAM IN POKOLENJEJEM, KI PRHIAJAJO!
NAJ ŽIVI SOLIDARNOST DELOVNIH LJUDI VSEGA SVETA!

Pisati o naši tekstilni industriji nasploh, posebej pa še o njenih predvsem o najrazličnejših predstavnih tovarne delavnosti. Med njimi smo v zadnjih letih čedalje pogosteje zasledovali ime NOVOTEKS, naziv komaj pred osmimi leti nastale tekstilne tovarne v Novem mestu, ki se je s svojimi kvalitetnimi izdelki, nepričakovano hitro uveljavila. — Kaj in kako ste delali v NOVOTEKSU, da predstavljate danes njegovo ime pojem solidnosti na domačem trgu in da so vaša blaga tako iskana? Sem pred dnevi vprašal Luko Dolenc, direktorja novomeške tekstilne tovarne. — Čeprav smo najmlajši slovenski tekstilni kolektiv, smo vpejvali v proizvodnjo nove artikla in nove vzorce. Izdelujemo modne tkanine z interesantnimi, predvsem pastelnimi barvami, in skrbimo za novitete, ki osvežujejo trgovino, mi je pojasnil. — Pred šestimi leti Novoteks na našem trgu ni še skoraj ničesar pomenil. Tovarna je bila zgrajena za proizvodnjo vigozna preje, nato pa presumerjena v predelavo volne. Odkod tak nagel aspredek? — Res, v letih stroge planske distribucije smo izdelovali le dva artikla za moške obleke; trg je potreboval takrat predvsem kvantiteto, manj pa se je gledalo na kvaliteto blaga. Prvi korak na sproščenem trgovino nas je postavil pred izbiro: ali pravašen prestop na večji asortiment ali pa skokoviti preobrat v vsej naši produkciji. Odločili smo se za drugo, čeprav je bila to težka preizkušnja za tehnično vodstvo podjetja in mlade delavce tovarne. — Pravi, da ima NOVOTEKS odlični tehnični kader. — Naš tehnični kader je mlad, a dovteten za vse novo. Neštokratkrat smo se sestajali, analizirali naše proizvodne možnosti, planirali in tuhtali kaj bi lahko naredili novega. Z zdravo ambicijo smo se lotevali zamotanih proizvodnih procesov, kakršnih

so se ponekod stari tekstilni mojstri zogibali, češ v stari Jugoslaviji tega nismo delali, pa tudi zdaj ne bo šlo! Mi smo pozabili — in je slo. Vsek je navdušeno zgrabil za noviteto in se potrudil, da smo uspevali ob artikla do artikla. Tehnični kader je prenašal zamisli na kolektiv, čeprav je n. pr. povprečni delovni staž naših tkalcev komaj 5 let! Problem posebne vrste je bil, kako pričruti kmotko dekleta, ki še nikoli v življenju niso videla tovarne, delu na predilnih in tkalnih strojih. Iz Varteksa smo dobili za dva meseca 23 izkušnih tkalcev, ki so vpeljali naše prve delavce. Nato se je začela naravna odbrba tkalcev v I., II. in III. katego-

nam je trg začel diktirati vzorce in kvaliteto, smo podrobno preučili tehnološki proces v tovarni, poskrbeli za večji materialni prostor, za večja skladnja, dobili smo večja obratna sredstva. Navzlic starih strojem izdelujemo danes komplicirane tkanine in dajemo na trg čez 200 artiklov in desenov. Kvaliteta pa še vedno ni taka kakor pri nekaterih inozemskih kamgarnih. V apreturi nimamo potrebnih strojev, ki bi blago dodelali do zadnjih finis. Ker z njimi ne bi povečali proizvodnje, pač pa bi dvignili kvaliteto, jih je seveda spet težko dobiti zaradi pomanjkanja takih kreditov. — V letih 1954 in 1955 se je trgov?

tiskani deleni bodo kmalu tudi pri nas zelo iskani in dobi artikla. Pripravili smo si mizo za filmski tisk in ostale priprave, ter reševali osnovni problem: kako kaskati vzorce na volno, da ohrani svoj izviren značilni karakter. Mislim, da smo tudi tu uspeli. V lanskem decembru smo začeli impregnirati naše blago z evlanom, inozemskim zaščitnim sredstvom proti moljem. Za prebit, 7 dinarjev pri metru bo blago posledje dražje, je pa varno proti tem nevarnim uničevalcem volnenih tkanin. Spet noviteta, ki jo tržišče ugodno sprejema. — Kakšne kontakte imate s tekstilni stroki? — Na vsak način to potrebna, saj bi šele potem postali tekstilci. Vendar, dokler ne bo enakomernih, zanesljivih dobav boljše domače volne in surovin iz uvoza, se ne bomo mogli specializirati. Zdjaj pozna trg n. pr. NOVOTEKS po veiprih, bouceljih, tweedih, volnenih žerzletih in ripsh, če pa bi se specializirali, bi se naš kolektiv posvetil predvsem kvalitetnemu blagu za ženske plašče in ženske obleke.

NOVOTEKS KVALITETA, MODA, ELEGANCA

Z OBISKA V NAJMLAJŠI SLOVENSKEI TEKSTILNI TOVARNI
rilo, zdravo tekmovanje za napredek in samozabiranje ob izdatni pomoči mojstrov in podmojstrov. Kadrov iz drugih krajev nismo iskali; zanje nimamo stanovanj, poleg tega pa je domač delavec s srcem bolj v svoji tovarni, ki je njegov kruh in ponos. — NOVOTEKSovi kamgarni slojivo po kvaliteto. Ste imeli kakšno prednost v strojih? — Ne, imamo star strojni park, znešen iz vseh vetrov. Poskrbeli smo za generalno popravilo tkalnih strojev in redno smo vzdrževali stroje v predilnici. Tudi v letih, ko je bila proizvodnja važna samo kvantiteta, nismo zanemarili obnavljanja in dopolnjevanja starih strojev. Pred kratkim smo n. pr. dopolnili tkalne stroje še s švicarskimi električnimi zaustavkami za osnovne nitke. Tkalec dosega boljše kvaliteto in lahko dela na dveh strojih hkrati. Ko začel NOVOTEKS vidneje uveljavljati na trgu. Kaj je daljo tovarni dobro ime in ji odprlo tržišča? — Prvi v državi smo prešli na izdelavo desinalranih tkanin iz česanje volnene preje. Povpraševanja po kamgarnih je bilo toliko, da jih nismo mogli dovolj izdelati. Kolektiv je sklenil: na trg samo modne izdelke! In tega smo se držali. Zlasti smo se posvetili ženskim artiklom in prinesli vsako sezono v trgovino novitete, ki so vlekli. Novoteks je postal interesanten proizvajalec. Ko smo izdelali n. pr. nekaj sto metrov kamgarna, smo uvedli takoj spet nov vzorec, da se (zognemo uniformiranosti kupcev. — S terena nam zastopniki sproti signalizirajo, kaj potrebuje trgovina, česa si želi kupec. Te pobude so dragoceno namig proizvodnji. Kakor hitro ugotovimo, da nekaj ne gre, ustavimo nedeče artikla. Vedno se pravoučasno pripravimo na sezono. Naš vsakokratni proizvodni plan mora biti tak, da pravi trg samo modne izdelke! In tega smo se držali. Zlasti smo se posvetili ženskim artiklom in prinesli vsako sezono v trgovino novitete, ki so vlekli. Novoteks je postal interesanten proizvajalec. Ko smo izdelali n. pr. nekaj sto metrov kamgarna, smo uvedli takoj spet nov vzorec, da se (zognemo uniformiranosti kupcev. — Čedalje večje povpraševanje po kamgarnih na domačem trgu — in za tega predvsem zaradi — narekuje zvišanje proizvodnje. Dovedanje predilnice preja za kamgarn ne morejo izdelati dovolj take kvalitete, da

VLADO LAMUT: Obnova Novega mesta (tuš — 1951)

Vojaki-Belokranjci pozdravljajo za 1. maj

Iz Surdulice v Srbiji so našemu listu pisali fanti, Belokranjci, ki tam služijo vojaški rok. Pravi, da z velikim veseljem prebirajo Dolenjski list z novicami iz domačih krajev. Na koncu pa so zapisali še tole: »Prav lepo pozdravljamo vse delovne ljudi novomeškega okraja in cele Dolenjske za prvi maj, praznik, delat! Pozdravljamo svoje znance, sorodnike, starše, brate in sestre, zlasti pa še naša dekleta, ki nemara že težko čakajo, da se spet povrnemo v domače kraje! Stegne Janko iz Goljeka pri Vinici; Simčič Miho iz Preloke; Vrtn Peter s Sinjega vrha; Prijanovič Alojz iz Tribuč pri Crnomlju; Kočevar Stanko iz Lokvice pri Metliki; Pašič Anton iz Strečaja.« Tone Gošnjak

Vsem delavskim kolektivom obrtnih delavnic in vsem privatnim obrtnikom čestita k prazniku dela 1. maju
OKRAJNA OBRTNA ZBORNICA Novo mesto

»KOVINARA« NOVO MESTO
Izdeluje in popravlja vsa stavbna dela.
Delovni kolektiv se priporoča in pošilja ob prazniku dela — 1. maju svoje pozdrave vsem svojim naročnikom in delavskim kolektivom!
Poverjeniki za Prečrnovo družbo, pohitite z delom in širite članstvo.

EMONA - domači pisalni stroji

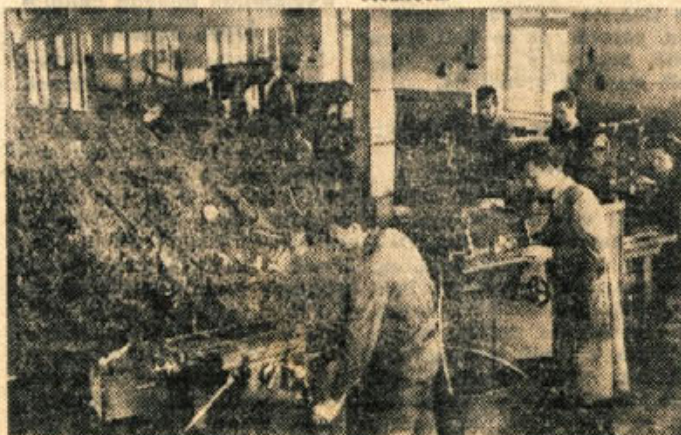

Načrti Mizarstva v Gotni vasi DVIG PROIZVODNJE NA PRVEM MESTU

a - s - d - f - g - a - s - d - f - g ... spet in spet udarja, sprva počasi, potem pa vse hitreje roka, ki se privaja deseterstrunni sistem tipkanja. Strojepisje je tista veja dejavnosti v poslovnem svetu, brez katere si uspešnega dela bodisi majhnega obrata ali pa velike tovarne ne moremo misliti. Dopisi, poročila, okrožnice, vprašalne pole, formulirji, pesmi, povesti, tudi časopisni članki — vse to nastaja na valjih pisalnih strojev, kjer udarci tipk na trak in papir prelivajo misli v pisano besedo. Naj zato kar v uvodu pripomnimo, da je ekspeditivnost v poslovanju pisarn zagotovljena le, če na dober stroj piše dobra stenografinja, to je strojeepisica, ki obvlada deseterstrunni sistem strojepisja in stenografije. Teh visokokvalificiranih moči imamo danes še občutno premalo.

Mnogokje pa primanjkuje tudi dobrih pisalnih strojev. Za nakup so potrebne velike vsote deviznih dinarjev. Vsek tisti, ki pa ve, da izdelujemo pisalne stroje tudi doma, se obrne na ljubljansko tovarno »TOPS« v Trubarjevi ulici z nužnim naročilom, da mu dobavi pisalni stroj EMONA. Tovarna pa lahko ustreže le delu naročnikov, ker ima naročil mnogo več kakor strojev.

lektivna (v svoji skromnosti imena zamočijo), so ves stroj prenovili, izdelali vse manjkačo dele in z izdatkom 1 milijon dinarjev uredili stroj, da je sedaj vreden 4 milijone. Vajneje kot to pa se jim zdi, da so s tem omogočili, da je stekla serijska proizvodnja pisalnih strojev. Isto zgodovino ima gravirni stroj, s katerim po šablona vgravirajo črke in številke tipk.

Pogled v oddelek obdelovalnih strojev tovarne »TOPS«, kjer nastajajo posamezni deli pisalnih strojev

1952. leta je bila v Ljubljani ustanovljena Tovarna pisalnih strojev s kratko »TOPS« in začela v dvoriščnih podstrešnih prostorih bivše usnarne INDUS, ki je bila dodeljena po sklepu sekretariata za drž. gospodarstvo tovarni kolektivu ROG, z delom. V neprimernih obratih so začeli z osnovnimi začetnimi načrti: na novem, sedanjem pisalnem stroju tipa EMONA.

Zelošnji plan tovarne predvideva proizvodnjo 1600 strojev. Če bodo na razpolago investicijska sredstva, bo prihodnje leto proizvodnja narasla na 4000 strojev. V novih objektih bodo v letu 1958 napravili že 6000 strojev, pozneje pa ob znatni dograditvi in popolnejši opremitvi 10.000 strojev teške pisarnske tipe in 4000 do 6000 portabilne pisalnih strojev. Takrat bo lahko zadostila tudi kupec in inovativna, ki sedaj pogosto pozvedujejo, če bi jim tovarna TOPS lahko dobavljala pisalne stroje.

2000 delov za vsak pisalni stroj

Sede tisti, ki se mu stroj za takne ali pokvari, pogleda stroju v »dubrovi«. Nešteti vzvodi, ročice, tipkovna dvigala in vodila, podobna glavnikom, vijaki, peresa, sani, so deli koša in

»S takim strojem je užitek pisati« trdijo strojepiske. Izdelek tovarne »TOPS« si lahko ogledate tudi v upravi »Dolenjskega lista«, ki je z novim pisalnim strojem zelo zadovoljna.

voza pisalnega stroja. Kdo bi se pač spoznal, kaj se je kje izkročilo ali se premaknilo. Stroj prihaja od blizu ali daleč k finomehaniku in popravljen in čiščenje, delo urada ali ustanove pa je brez njega ohromljeno. Pri stroju EMONA so to predvideli; skonstruirali so ga tako, da more vsak, ki je količkar spreten in pozna njegovo funkcionalnost, sneti voz s sani, okvir pa s koša. Tako dobi vgradeno v noračnast stroja in ga sam prečisti in naolji po navodilih tovarne.

To pa ni edina prednost stroja EMONE; normalni stroji imajo valje za 80 tipkovnih znakov, njen stroj jih ima 100; to je tista dolžina valja, ki jo potrebujemo, če na papirju DIN-formata pišemo počez in za manjše formulirje. Stroji z dolgim valjem, ki jih naročajo zlasti večje tvrdke, imajo dolžino valja za 160 znakov in so namenjeni predvsem za izpolnjevanje večjih formulirjev. Strojepisikam je pri EMONI še zlasti všeč, da je izpopolnjen s-

»TOPS« se osamosvaja od inozemstva

Kakšne so posebnosti pri izdelavi EMONE? »Kolkor je največje močje, izdelujemo naše stroje iz domačega materiala, pravijo v tovarni; osamosvajamo se od inozemstva«. Pisalni stroj predstavlja vrednost 145 do 155 dolarjev, prodajna cena stroja z normalnim valjem je 195.000 din, z dolgim valjem pa

250.000 din. Le za 5 dolarjev je uvoženega materiala (glavno pero voza, črke brez dvigal, svileni pisalni trak in 8 kroglic). Odlitke dobavlja tovarni ISKRA iz Kranja in druge manjše lokalne. V bodoče jih bo dobivala od maribor. Ivarne, hladno valjane trakovne različne kvalitete pa iz železarne Jesenice. Obdelovalne stroje si je tovarna prvo zamilila večidel uvožene, sedaj se je pa preorientirala in jim jih v glavnem dobavljajo Prvomajska iz Zagreba, tovarna Ivo Lola Ribar iz Železnikov, Iskra iz Kranja in druge. Težave z deviznimi fondmi preprečuje tovarni mnoge načrte, predvsem zaradi takih strojev, ki jih pri nas ne izdelujemo. Ureditev trgovinskih odnosov z ugodnimi državami je omogočila, da si je tovarna nabavila stroje pri njih. Stroji, ki so jih nedavno dobili iz Češkoslovaške, so presegli njihovo pričakovanja. Za nadaljnjo strojno opremo dobivajo ponudbe iz ZSSR in Poljske.

Skromen začetek — velik razmah

V kolektivni se radi spominjajo prvih začetkov, čeprav jim mali množični pogostje uhajajo v prihodnost. Prvim poskusnim serijam, izdelanim v nezadostno opremljenih delavnica, brez neobhodno potrebnih strojev, so sledile še vse boljše serije strojev. Tesne, neprimerne delavnice, raztreseni obrati brez transportnih sredstev, so krivi, da dela niso še bolj izpopolnili. Marsikdaj pa so si znali pomagati iz navidezno nepremostljivih težav. Brusilni stroj je na primer eden tistih obdelovalnih strojev, brez katerega ne bi šlo. Za tak stroj so našli ogrodje z letnico 1928 v starem železju v Kragujevcu. Stirje člani ko-

Kratek obhod po tovarni »TOPS« odpre le bežen vpogled v zamotan proces tako kompliciranega proizvoda kot je pisalni stroj. Iznemaj te, da ob mnogih obdelovalnih strojih precizno delo opravljajo mlada delavke. »Večina izmed njih se trudi, da se strokovno izpopolni na svojem delovnem mestu, jih pohvali direktor Galof. Delo pa teče uspešno zlasti tudi zato, ker so doledno dirjo načela, da lenuhom ni mesta med njimi.

Po ogledu tovarne ti ostanejo v spominu le obrisi mnogih delovnih faz, katerih vsaka je različna, a vendar druga drugo izpolnjuje. Kot da izdeluje gumbe, se ti zdi, če opazuje delavca pri stroju za polirvanje tipke. Kako dognana pa je proizvodnja, čutiš šele, če opazuješ izdelavo izsekalnega, vrtnega orodja, orodja za krivljenje, piljenje delov sani, robov, gladenje, graviranje, izsekava-

»Kmalu bo delo mnogo lažje« z neprikritim veseljem povedo člani kolektiva.

Tovarna se seli v nove prostore

S svojim dosedanjim delom so dokazali, da je njihov obseg upravičen in da so pred velikimi razmahom. V Savljah pri Ljubljani je tečejo prvi stroji nove bodoče tovarne »TOPS«. Pogostoma, ne da bi pri tem trpela redna proizvodnja, selijo opremo in stroje v novo, vsem zahtevam urejeno dvorano te tovarne, kjer bo delo steklo po tekočem traku, delovni gib pa bodo proučili tako, da bo proizvodnja slehernega čim višja.

Ob prazniku republike — 29. novembra bo tovarna pisalnih strojev začela polno obratovati. 6000 pisalnih strojev bo letno romalo iz njenih novih delavnic v vse kraje naše domovine. Zalka Guzej

Delna kriza v mizarstvu proizvodnji, ki je nastala kot posledica sprememb v investicijski politiki lanske jeseni, Mizarstva v Gotni vasi pri Novem mestu ni prizadela. Za prejšnje preusmeritvo proizvodnje na serijsko izdelavo pohištvene opreme, prodajo pa zagotovilo s pogodbo za daljšo dobo. Ker pa je trg čedalje bolj zahteven zlasti glede kvalitete in v zadnjem času tudi glede cene, se v Mizarstvu trudijo, da izpolnijo oboje. Dosedaj se jim je to v veliki meri v splošno zadovoljstvo odjemalcev tudi posrečilo.

Kolektiv Mizarstva je med najboljšimi v okolici. Zrastle je s podjetjem. V osmi letih, kar podjetje obstoja, ni bilo z njim nobenih težav. Lani so prvič delili del dobička, vsa leta prej pa so ga v celoti vlagali v gradnje in nakup strojev. Tudi glede rednega izplačevanja zaslužkov doslej niso bili v zadregi, dokaz pravilnega gospodarjenja in vodenja. Predsednik njihovega delavskega sveta je mladinec Dušan Pirnar; sodelovanje med delavskim svetom, tehničnim vodstvom in sindikalno podružnico je dobro.

Več izdelkov — nižje cene

Med tem ko posamezna podjetja ne predvidevajo rasti proizvodnje in storilnosti, smatrajo to v Mizarstvu za nužno družbeno dolžnost, ki jo narekuje naše gospodarstvo. V tem smislu je tudi sestavljen njihov družbeni plan za leto, ki predvideva dvig proizvodnje za 26 odstotkov, dvig storilnosti za 37 odstotkov in znižanje prodajnih cen za 11 odstotkov!

Ni nobenega dvoma, da bodo mizarji v Gotni vasi plan tudi izpolnili. To jim zlasti omogoča serijski način proizvodnje, čeprav so njihove norme zelo napete. Dokaz: norma za izdelavo kompletne spalnice je 200 delovnih ur, za izdelavo ogrodja za kavč za 28 ur. Pri tem se kvaliteta njihovih izdelkov lahko kosa s kvaliteto najboljših mizarških izdelkov, kar potrjujejo že dobro vedo. Samo s kvaliteto, pa tudi z ugodno ceno, so si pridobili sloves in občudanje jemalce. Previjlo, da se je takoj,

Izvolili so nov delavski svet NOVOLESA

Vihrajoče zastave na vseh obzatih NOVOLESA so v soboto dne 21. aprila naznanjale važen dogodek v podjetju: volili so nov delavski svet. Pa ne samo zastave, voliči so tudi okrasili, zlasti pa so volitve zainteresirali vsakega člana kolektiva. Temu primeren je bila tudi udeležba. V obratu 382 glasov. V Soteski je dobil največ glasov delavec Franc Bukovec (365 glasov); iz obrata lesne galarierje pa je dobil največ glasov posejdanji predsednik delavskega sveta Jože Martinčič. Za njega je glasovalo kar 358 članov kolektiva, takoj za njim pa je na listi Karel Vitanc, za katerega je glasovalo 378 članov. Ta dva sta v vsem podjetju dobila največ glasov.

Izvolili so 41-članski delavski svet, od tega obrat Soteska 7, obrat Straža 12, obrat Novo mesto 20 in direkcija 2 člana. Od izvoljenih članov je 7 žena, mladinec pa veliko več. Skupni izbori kandidata na predvolitnih sestankih je sledila še bolj skrbna izbira na veljavah, zato lahko sodimo, da so člani kolektiva NOVOLESA proučevali samoupravljanje na najboljši način.

ELEKTRO NOVO MESTO opozarja!

Pri rednih pregledih naših transformatorskih postaj, daljnovodov visoke in nizke napetosti opazamo pogostokrat zlonamerna ponosaženja in poskušbe tet naprav. Na transformatorskih postajah je popisana fasada, vrata in okna, šipe pa so razbite. Na daljnovodih in omrežjih so razbiti izolatorji, na tokovodnih pa visijo razni konci žic, vrvice, verižice, obroče in podobno. Ker stojijo transformatorske postaje običajno ob prometnih cestah, čakanje po njih prav gotovo ni ugodno sprečevalo o kulturni bližini okolčanov, medtem ko predstavljajo razbiti izolatorji nevarnost za defekti, ki lahko povzročijo več ali manj dolgo časa trajajočo izostanek električne energije, kar pa spet povzroča veliko gospodarsko škodo, brez ozira na to, da siane en izolator za visoko napetost 5000 din.

Take poškodbe povzročajo večina solarji in pastirji. Vljudno prosimo vsa vodstva šol in stariše, naj počijo o tem svoje otroke, da se to ne bi več ponovljalo.

Opozarjamo, da homo vsako zlonamerno poškodbo zasledovati in jo predati Javnemu tožilstvu. Storitve oziroma njegov odgovorni skrbnik bo moral povrniti vso nastalo škodo.

DELAJSKI SVET PODJETJA ELEKTRO NOVO MESTO

biskovalno gimnazijo v Novem mestu. Bil je v krožku dijakov in dijakinj, ki so bili pod vplivom in vzgojo belogradstanskega kurata, kaplana Volbanka. Ta je tedaj v Novem mestu veljal za dojnega vodja »mladih«, usmerjen proti narodnosovobodnemu gibanju. Kaplanu Volbanku se je posrečilo vzgojiti nekaj fanatičnih in zastapljenih mladincev in mladink. Eden izmed teh je bil tudi mladi Jožko. Ko je italijanska soldateska izginila, se je Jožko znal sredi partizanske vrvenja, ker je bil dovolj krepak, da ga doledili v eno izmed partizanskih enot. Niti sanjajo se mu ni ponoviti, kar je bil že povedal gestapovcu Gerlachu, da je bil namreč brat našoj mobiliziran, da sam ni nič kriv in. Ponudil se je tudi, da prevzame za brata vso odgovornost, ker ga bo obdržal pri sebi in ga bodo lokalne oblasti lahko vsak dan nadzirale. Major ga je pazljivo poslušal in ni karžal kake posebne nevolje, ko ga je dekan orosil, naj izpusti njegovega brata.

»Tako, tako! Dekanov brat bandedi skupini, ki nam je prizadejala hude izgube.« Tako se je končal dekanov obisk pri gestapovcu Gerlachu.

Major Maier, komandant nemških in domobranski čet v Kočevju, je sedel v svoji pisarni in pregledoval spisek ujetih partizanov. Zadovoljno si je poživljaval, ko se je njegov pogled ustavil pri menu Flajnk Johann.

»Tako, tako! Dekanov brat bandedi? Tako zamisljenega ga je zmožilo trkanje.

Vstojil je dekan. Vljudno je pozdravil, sedel na ponudeni stol in ponovil, kar je bil že povedal gestapovcu Gerlachu, da je bil namreč brat našoj mobiliziran, da sam ni nič kriv in. Ponudil se je tudi, da prevzame za brata vso odgovornost, ker ga bo obdržal pri sebi in ga bodo lokalne oblasti lahko vsak dan nadzirale. Major ga je pazljivo poslušal in ni karžal kake posebne nevolje, ko ga je dekan orosil, naj izpusti njegovega brata.

»Tudi to se delo brez nadaljnje ga storiti.« je celo dekal. Pripomnil pa je, da je med njim, dekanom, in voličkimi oblastmi premalo sodelovanja.

»Vsekakor bi bilo potrebno, da tesneje sodelujemo! Koristilo bi nam in vam!« je napeljal major vodo na svoj ml. Dekan se je s ponudbo strinjal. V upanju, da je nekaj dosegel, se je poslovil.

Naslednji dan je dekan dobil sporočilo komandanta Maierja, ki ga je prinesel neki domobranski oficir. Sporočal je, da za brata Janeza ni mogel ničesar storiti, ker se temu upri gestapovec Gerlach. Janeza so s prvo avtomobilsko kolono odpeljali v Ljubljano.

»Al veste,« je vprašal besni ortskomandant, »da je bil vaš brat Jožko B. je bil mlad fant z V. Niče. Do kaptulacije itašije je o-

Zbor topliških zadružnikov

V nedeljo 15. aprila je imela KZ v Dol, Toplica občni zbor. Predsednik zadruge Jože Pelko je dal splošno poročilo o delu, iz katerega je bila razvidna vsa dejavnost zadruge v preteklem letu. Sedaj ima zadruga 257 članov in 28 uslužbenecv.

Kjub nekaterim gospodarskim spremembam je imela zadruga lani 71.422.694 din brutto prometa in 4.701.261 din čistega dobička. Največji delež je tudi leto paspeval lesni odsek. Lani je zadruga posvetila večjo pozornost odkupu kmetijskih pridelkov. Pri prometu s temi proizvodi je bil dosežen kar lep brutto dohodek in sicer 7.290.588 din, saj je bilo samo prometa z malinarji 2 milijona.

Letos ima zadruga v načrtu izboljšanje kmetijstva in adaptacije obratov. Iz dobička bo šlo 976.081 din za kmetijstvo, 315.000 din za živinorejo, 123.000 din za poljedelski odsek, 70.000

za sadjarski, 60.000 din za čebelarški odsek in 335.000 din za kulturo in prosveto. Iz kulturno-prosvetnega sklada bodo dodeljene 4 štipendije učencem gimnazijske šole v Novem mestu in 1 štipendija na Srednji kmetijski šoli v Mariboru. Iz dobička je zadruga dala 500.000 din pogorelcem v Dol, Sušicah.

V imenu OZZ je občni zbor pozdravil njen predsednik Viktor Zupančič, ki je dal zadruzi priznanje za njeno delo in zahteval smernice za bodoče. Po udaril je, da je potrebna boljša povezava med kmetji in zadrugo.

V imenu Glavne zadruške zveze pa je zbor pozdravil ing. Jože Levstik, ki je že tretjič prisostvoval občnemu zboru. Rekel je, da so uspehi zadruge vse vidnejši in da zadruga iz leta v leto bolj napreduje.

Izvolili so nov 15-članski odbor, delegate, komisije in odbore po odsekih.

16. aprila v večernih urah je izbruhnil hud požar na gospodarskem poslopju Stefana Tomaziča v Novi Lipi. Razširil se je po skednju, nato pa so plameni začeli izati tudi živinskih hlev. Požar je do tal upepelil obe poslopji, ostalo je le golo zidovje. Skupna škoda znaša okrog 1.500.000 din. Rešili so živino in manjšo količino krompirja.

Na kraj požara je prva pripela gasilska četa z Vinice. Pribivalci so težko pričakovali prihod gasilcev, ker so piameni svigali na vse strani in ogrožali več hiš. Kmalu po pridu vinških gasilcev pa so se vsačinski hudo razočarali. Gasilska četa z Vinice se je hudo dolgo pripravljala na gašenje: vlačli so cevi na razne strani brez vsakega smisla in povelja, pri čevah niso imeli potrebnih tenil, sesalne cevi so bile slabe in nekateri gasilci jih sploh niso znali s spojkami spajati. Motorno brizgalno so vžgali in vžigali, nato so začele prskati cevi in tako spet niso mogli v akcijo. Razočarani vaščani so z njihovim kamionom odšli po gasilsko četo v Dragatuš. Na poti pa so se srečali dragatuške gasilce, ki so kar s konjsko vprego hiteli na pomoč. Ob gašenju požara se je videlo, da je to moštvo res enotno. Hitro je stopilo v »napad«, požar omejilo in pogasilo. Pri tej akciji je moštvo gasilce čete Dragatuš pokazalo sposobnost in požrtvovalnost in le njihova zastava je, da se ni požar razširil še na ostale hleve. Orodje jim je brezhibno delovalo in lahko jih stavimo za vrgled ostalih gasilskih društvov.

Kako velike važnosti je za gašenje požara dobro oskrbovano orodje, tako, ki ne odpove, kadar ga gasilci rabijo, se je pokazalo prav pri tem požaru.

26. marca 1944 je bil megljen dan. Na osončnih straneh Friderjajna so ležale zadnje krpe snela. Dekan Peter Flajnk je slonel na divan, zatopljen v brevir. Zadnji čas se ni nič kaj dobro počutil, zato se je držal doma in postelje. Tako zatopljenega v močvirje ga je zbudil njegov brat Vince. Ko je vstojil v dekanovo sobo, je bil videti blede in razburjen.

»Nalega Janeza so pričelali v Kočevje. Ranjen je v levo roko. Danes so ga pripeljali od Ribnice

Zločin nad Dragatušem

Tretja pomlad v okupaciji. V Beli krajini se je bujno razbohotilo cvetje. Kakor da ni vojne. Ni se zmotilo, kdor je prvi imenoval po krajno sončno in belo. Vsa je bila en sam cvet. Partizan, ki je opozoval s Stražnega vrha al. Maverlena došlo pod seboj, ni mogel od nje odtrgati oči. To pomlad je Bela krajina bila še posebej lepa. Mir, ki je ležal nad njo, je zmoželo le nemško ogledališče letalo. Je nemški letalec kaj iskal, ali pa se ni mogel načuditi lepoti pokrajine, ki se mu je v nizkem letu ponujala v vsej svoji krasi in cvetju? Letalo je letelo od Semic do Vinice, pa se spet vrnilo, zavlo proti Medkju in Drašičkim vinogradom. Krožilo je se dvigalo in spuščalo. Rafali partizanske stromece so ga pogonjali v višave. Strojničar ga je budno spremljal in ga držal na muhi. Ko je tako nekaj časa motilo mir, se je oddaljilo proti vzhodu in izginito za vrhovi Gorjanecv.

Drugo jutro se je župan seer oglašil pri bolni dekanu. »Gospod ortskomandant pravi, da ne bo delal nobenih izjem, pa naj bo to dekanov brat ali katerikoli drug hlapec. Boza zahvalite, gospod dekan, da bo brat ostal pri življenju.« je župan Uršič poslatil dekana. Nekaj dni zatem, ko je dekan nekoliko okrevail, se je sam napotil do gestapovca Gerlach.

»Ich kann keine Ausnahme machen!« (Ne morem delati izjem) je zvrnelil gestapovec.

»Al veste,« je vprašal besni ortskomandant, »da je bil vaš brat

Vedno večja in pomembnejša je socialistična vloga kmetijskih zadrug pri vsakdanjem delu za napredek naše vasi

Približno polovica občnih zborov kmetijskih zadrug je za nami. O tem, kako so potekli, kako so se zadrževali pomenili o letošnjih proizvodnih načrtih, o razdeljevanju zadrugnih sredstev in o splošnih vtihih letnih obračunov naših zadrugnikov, so za bralce Dolenjskega lista na našo prošnjo odgovorili tov. Viktor Zupančič, Tone Pirč in Stane Somrak iz Okrajne zadrugne zveze.

Osnovna ugotovitev dosedanjih občnih zborov kmetijskih zadrug v okraju je predvsem ta, da so bili organizacijsko veliko bolj pripravljeni kakor v preteklih letih. Zlasti je čutili pomembnosti političnih organizacij v pripravah na letne obračune naših zadrugnikov, prav tako pa kažejo tudi občinski ljudski odbori za zbere zadrugnikov več zanimanja kakor svoj čas. Nov gospodarjski sistem in sestavljeni proizvodni načrtovi v kmetijskih zadrugih, to dvoje je pripravilo zadrugna vodstva in člani-kmetovalci do tega, da so se letnih obračunov svojih gospodarjskih organizacij lotili resno in s posebno čimot odgovornosti. Zato je v pripravah občnih zborov sodelovalo veliko več ljudi. Zadrugna sredstva bodo zagledali razdeljena veliko bolj gospodarsko in pametno na sklade za napredek kmetijske proizvodnje.

V okraju imamo kmetijske zadrug, ki so precej naredile za udržitve svojega dela, nekateri pa stojijo še vedno tam, kjer so bile vse pa vendar kažejo veliko resnejši odnos do glavnih gospodarjskih vprašanj, ki zadevajo naše kmetijstvo. Ugotavljamo lahko, da zadrug napredujejo v krepitvi zadrugne misli in da so mnogi odseki že zaživeli tako, kakor pritakujejo se od njih njihovi člani, da pa v celoti niso vgrajene še niti dovolj uveljavljene svoje socialistične vloge pri vsakdanjem delu za napredek naše vasi. Večja pomoč kraljevnih političnih organizacij pri prispevanju v nadalje večji meri k spoznanju, da morajo kmetijske zadrug postati močne gospodarske organizacije na svojem področju.

Z gospodarskimi programi smo dobili pregled, kaj imamo in kaj potrebujemo

Sestavljanje gospodarskih načrtov nam je v preteklih mesecih dalo predvsem pregled za območje vsake posamezne KZ, kaj ima v gospodarstvu, s čim razpolaga njeni člani in kaj vse potrebujemo, da bomo lahko kmetijstvo dvignili. Pokazalo je hkrati, kakšni ukrepi bodo potrebni v posameznih krajih, na primer za selekcijo živine, za izmenjavo semen, obnovo itd. Skratka, gospodarski načrti KZ so se pokazali kot zelo dobra oblika pomoči za naše organizirano, načrtno zadrugno delo. Seveda so ti načrti zelo različni za posamezne predelne dele okraja; ponekod prevladuje poduzetost na živinoreji, drugje na poljedelstvu itd. Zato ugotavljamo tudi pomanjklivosti pri njihovem sestavljanju. Kmetijske zadrug se to programe pred obnimi zbori premalo obdelate s svojimi člani - proizvajalci, kar bo treba popraviti. Najvažnejše je namreč, da proizvodne načrte dobro predelajo pred-

malo zanimanja za proizvodni program.

Tudi v Smarjeti je občni zbor pokazal lep napredek zadrugne, čeprav bi se morali kmetije za njeno delo bolj zanimati. Lani je vstopilo v zadrugo 27 novih članov. Govorili so o zastareli načinu obdelovanja pri članih, spoznali pa so tudi, da je način gospodarjenja na zadrugnem posestvu v Družinski vasi boljši.

V Žužemberku so pripravili zelo dober občni zbor, ki je lahko za vzgled ostalim zadrugam. Tehten pogovor o živinoreji in ostalih odsekih zadrug bo prav gotovo prispeval k napredku kmetijstva v tem kraju.

Člani posameznih odsekov naj bi se še podrobneje pomenili o svojih proizvodnih načrtih

V razdeljevanju zadrugnih sredstev - dobilkov smo naredili korak naprej. Nikjer jih niso delili v denarju, temveč v umetnih gnojilih. Razdeljevanje v skladi je bilo ugodno sprejeto, posebno zanimanje pa je za kreditne iz sklada za pospeševanje kmetijstva, ki jih bodo kmetje vračali svojim odsekom. Tako bodo dobile zadrugne skladi sredstva, ki se bodo vračala v skladi in krepila zadrugno dejavnost, z njimi pa bodo pomagale zadrug svojim članom.

Izkušnje pri gradnji gnojilišč

Po lanskem državnem proračunu je bil odobren za gradnjo gnojilišč 50 % popust za nabavo cementa. Te ugodnosti se je preko kmetijskih zadrug poslužilo veliko kmetovalcev. Marsikateri kmet je tako napravil novo gnojilno jama, veliko pa je še tistih, ki nimajo urejenih gnojilišč, gnojilnih jam in tal v hlevu. Gnoj leži v mlakah, kamor se steka vsa deževnica s streh in dvorišč. Tako vozimo na polje in travnik sicer zelo mokro, tudi skisan in izpran gnoj, ki nima posebne vrednosti.

Dobro hlevski gnoj je osnovno gnojilo za tvorbo humusa (brnje prsti), umetna gnojila so le pomožna dopolnilna gnojila. Če imamo prav sestavljeni »gnojilni načrt«, se lahko pripravimo, da nam veliko več pridelali kot sicer. Dosti kmetov, ki bi si radi uredili pravilno gnojilišče, pa ne vedo, kako začeti in kje. Težko je nekateri prepričati, da je treba mlake zasesti, dvigniti dno gnojilišča do višine površja dvorišča ali hodnika ob hlevu. Gnoj mora biti v okvirjenem gnojilišču, dobro urejen, da ne bo propuščalo gnojnice ali deževnice. Odlagamo ga le do polovice gnojila, v obliki piramide 1 in pol metra visoko, potem šele na drugo polovico gnojilišča. Medtem se mora gnoj vsak teden tlačiti, ob suhi pa polivati z gnojnico. Na ta način bo gnoj ostal mehak, se ne bo paril in bo v njem ostal ves dušik v predelani obliki kot hrana za rastlino. Tudi fosfor in kalij se ohranijo. V hlevskem gnoju je po kakovosti krme in vrsti živine različna množina dušika, fosforja in kalija, in sicer v 1000 kg 4 do 5,5 kg dušika, 1,20 do 3,50 fosforne kisline in 0,60 do 1 kg kalija. Gnojilca pa ima povprečno v 1000 kg: 10 do 15 kg dušika, fosforja nič (dodaja se gnojilca na leto 2 do 3 kg superfosfata) in kalija od 9 do 18 kg. Iz tega je razvidno, kako veliko izgubo imamo pri slabo urejenih tleh v hlevu in pri neurejenem gnojilišču in gnojilnih jami.

Zato je umestno in popolnoma pravilno, da se je veliko število zlasti mlajših gospodarstev odločilo za izboljšanje gospodarstva in so napravili nove gnojilnice. Nekateri starejši gospodarji pa pravijo, da bi napravili nove jame, če bi dajali cement zastonj, ker so ga včasih. Pa ravno pri teh opazimo cementno gnojilišče predno z drozom in skodi odprtino se izteka gnojilca po cesti. Ker niso jam napravili s svojimi žulji in s svojim denarjem, jih ne znajo ceniti in pustijo, da se dela škoda.

Z delom novih gnojilnih jam se treba prijeti takoj, da se ne bo cement strdil. V maju bo pregledovala posebna komisija, če se je vse pravilno in so nam napravili novo jamo, če bi dajali cement zastonj, ker so ga včasih. Pa ravno pri teh opazimo cementno gnojilišče predno z drozom in skodi odprtino se izteka gnojilca po cesti. Ker niso jam napravili s svojimi žulji in s svojim denarjem, jih ne znajo ceniti in pustijo, da se dela škoda.

Z delom novih gnojilnih jam se treba prijeti takoj, da se ne bo cement strdil. V maju bo pregledovala posebna komisija, če se je vse pravilno in so nam napravili novo jamo, če bi dajali cement zastonj, ker so ga včasih. Pa ravno pri teh opazimo cementno gnojilišče predno z drozom in skodi odprtino se izteka gnojilca po cesti. Ker niso jam napravili s svojimi žulji in s svojim denarjem, jih ne znajo ceniti in pustijo, da se dela škoda.

NA TRŠKI GORI PRI NOVMESTU TRAKTORJI SPET RIGOLAJO ZEMLJO ZA NOV VINOGRAJ ZADRUGNEGA POSESTVA

Sadjarji, v boj proti škrlupu!

Rodovitnost sadnega drevja, tako glede količine kot kakovosti, je v veliki meri odvisna od številnih boleznih in škodljivcev, ki napadajo dreve, zlasti od naše večje ali manjše prizadevnosti, s katero bolezni in škodljivce sadnega drevja zatiramo, skratka od naše nege sadovnjakov.

Za obnovo in pospeševanje našega sadjarstva so pri vseh KZ predvideni potrebni gnojilci in škropljenja sadnega drevja. Vključevanje kmetke mladine v te aktivne naj mlajši in okropljeno delo naših zadrug, katerih novi upravni odbori nam pomagajo pri organiziranju te nove oblike povezovanja kmetke mladine.

Na seji upravnega odbora Okrajne zadrugne zveze je bil sprejet sklen o ustanavljanju aktivov mladih zadrugnikov pri vseh kmetijskih zadrugih. Vključevanje kmetke mladine v te aktivne naj mlajši in okropljeno delo naših zadrug, katerih novi upravni odbori nam pomagajo pri organiziranju te nove oblike povezovanja kmetke mladine.

S tem bi radi dosežili dvoje: propagirali škropljenje, da bi se ga ohranilo vsi napredni sadjarji, drugo pa, da bi dosegli večji pridelek zdravega in kvalitetnega sadja.

Vsi sadjarji vedo, da je škrlup tako nevarna bolezen jablane glede kvalitete jabolk, kakor sta jabolčni cvetočar in jabolčni trv glede pridelka. Proti škroplju nimamo neobčutljivih sort jablan, kajti ta bolezen lahko napade vse. Lani, ko je bilo izredno deževno vreme, je škrlup zelo napadel jablane. Rečeno so bili sadjarji, ki so dobili nekaj kg povsem zdravih jabolk v nepoškropljenih sadovnjakih. To se je pokazalo tudi pri zbiranju sadja za sadjarjsko razstavo. Ker škrlup lahko napade tudi liste, se škoda še poveča. O trdni vrednosti takega sadja seveda ne moremo govoriti, saj ga ni mogoče primer-

Če dobimo 80% zdravega sadja pri pridelku 60 kg od drevesa, je to 480 kg zdravega sadja. Ker je to v primeru z neobčutljivimi drevesi 10 din več pri kg, pridobimo tako 4800 din.

Gline dovolj, opeke premalo

Polje lesa je ovira najvažnejša surovina za gradnjo. Izdelovanje opeke je zelo stara obrt, znana tudi na Dolenjskem. Opekarstvo je pa še vedno silno zastarelo, vsaj v našem okraju. Poleg navadnih poljskih pečur za izganje opeke, kot so vidne še po mnogih krajih pri nas, žgo opeko v steni v nekaterih vseh Beke krajin. To je bolj primitivna in seveda drag način. Na Bečern vrhu, Preloki, Podčičem in drugih vasi še danes izdelujejo zidno opeko na roko, što je pa v zemljo izkopanih jankah. S tem si pomagajo, ker opeke ni na trgu, kolikor pa jo je, je uvožena iz drugih okrajev in republik. Torej navzven, v tiskanih zidovih pritrjene gline in stari inštrukcijski v proizvodnji opeke na trgu pranjevalje. Razen tega je uvožena opeka zaradi velikih prevoznih stroškov zelo draga.

Sprito živahne gradbene dejavnosti je povpraševanje po opekah vseh vrst vsa leta po vojni še toliko večje. Upoštevajoč to in visoko ceno uvožene opeke, je okrajni ljudski odbor Novo mesto že pred dvema letoma določil znana sredstva za modernizacijo in povečanje proizvodnje več vrst opeke v opekarni Zalog pri Novem mestu, in načrtu pa je tudi razširitev opekarnice v Kanjarci ter v doglednem času v Račjem selu pri Trebnjem. Poleg teh imamo še opekarni v Prečnu in Prelesju.

Letos bo na trgu več domače opeke

Znatne investicije v opekarni Zalog doslej niso dale pravih koristi. V opekarni do letos še niso proizvajali drugega kot masivne zidake in še s temi niso dosegli proizvodnega plana. Vzrok? Možno je, da opekarnice res še ni zaključena, gotovo pa si tudi kolektiv doslej ni dovolj prizadeval, da bi dal več. Stari način proizvodnje, ki se mu posamezniki tako težko odklanjajo, in deloma nezdravi odnosi v kolektivu, je zapirano v sodbi zoper dekana Flajnka.

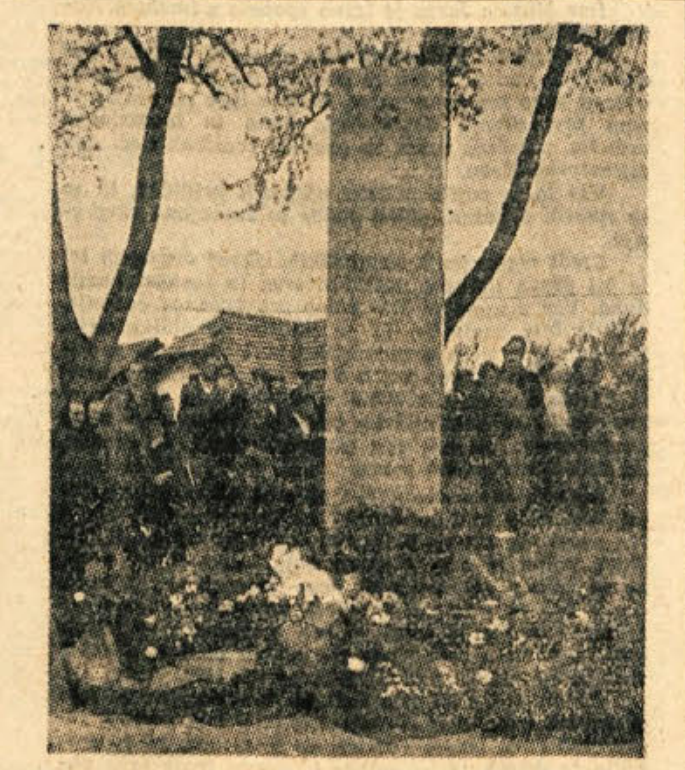
73 naročnikov Prešernovih knjig pri »Kremenu«

Kako so knjige Prešernove družbe priljubljene med našimi »belimi rudarji« - kopači kremencevega peska pod Gorjanci, nam potrjuje stalno naraščanje naročnikov v kolektivu podjetja »Kremen«. Leta 1953 je bilo naročenih na Prešernove zbirke 12 »ovanjev, letos pa jih je 73 in pravijo, da bodo storili vse, da bo prihodnje leto med »Kremenovci« nad 100 naročnikov oziroma da bo vsak član kolektiva tudi član Prešernove družbe.

zadnji. V daljavi je v svitu zore videl dve strožasti silueti - zvonika kočevske župne cerkve in se spomni, da je v Kočevju dekan, njegov rojak. Čedalje bolj je zaostajal in ko je patrolja urnih korakov izginala po blatni gozdni poti, je sedel in počval. Puško je nato porinil v grm, si odpasal pas in ga poknil z listjem. Vstal je in počasi odšel proti mestu, kjer je vstajalo iz teme.

»Privedite tistega mladega partizana, ki je dezertiral!« je ukazal zabuhli gestapovec enemu »zmed domobrantskih policistov. »V kateri brigadi si bil? Kdo je bil komandant? Kdo komisar? Na katerih položajih je trenutno brigada? Kakšno orožje ima? Katere enote so še v okolici Kočevja? Kakšne akcije nameravajo izvesti?« je spraševal gestapovec Jožko in si vse zapisoval. Jožko je boječe odgovarjal, vendar ni povedal vsega. Ker se je zavedal, da bi lahko spravil v nesrečo tovariše, od katerih se je ločil komaj pred nekaj urami. Ko je Jožko tudi povedal, da pozna v Kočevju dekana, svojega rojaka, so ga nemudoma spustili.

Takoj se je naporil proti farovžu. Dekan ga ni poznal, zaogovoren pa je bil, ko je Jožko povedal, da je dezertiral od partizanov. Povabil ga je v sobo in ga začel spraševati o vsem močnem, če bolj podrobno kot malo prej gestapovec. Pred njim je bil Jožko bolj zgovoren kot pri zaslišanju, kajti, niti sanjalo se mu ni, da se bo zgodilo, kar se je zgodilo čez nekaj ur.

Na spomeniku žrtvam v Dragatušu so vklesana tudi imena ubitih pri zločinskem bombardiranju vasi

oi so klicali na pomoč, rušile so se hiše, ranjena in zbegana Evina je tužila... Pred nekaj minutami nikna bečkranska vas se je v nekem hipih spremeni v ruševine. Dva mrtva in več hudo ranjenih je obležalo med ruševinami področnih in poskodovanih hiš. Osemindvajset hiš in gospodarskih posojaj je bilo podrtih ali močno poškodovanih. Med njimi so bile tudi šola, občina, novo postajno postopilo, cerkev, šolska stanovanjska hiša, župnišče in druge. Cenilna komisija je ugotovila nad 20 milijonov dinarjev škode.

F. K.

Smrt našega naročnika v Fontani

Tovariš Kuzman iz Sentjerne je nas že obvestil, da je lani 21. avgusta umrl na posledicah avtomobilske nesreče naš naročnik Anton Jordan iz Fontane, USA. Jordan se je pred dobrih 60 leti izselil iz Grobelj pri Sentjerneju v Ameriko, kjer je delal v Chicagu in Fontani. Dosegel je lepo starost 80 let, ko ga je lani avgusta podrl nek avtomobilist, ko je šel po sadje.

J. K.

PRED PETDESETIMI LETI JE BILO V METLIKI USTANOVLJENO

Delavsko izobraževalno društvo „Danica“

Čim več čiste človeške iskrenosti!

Slovensko delavstvo, ki je proti koncu prejšnjega stoletja začelo vedno močnejše nastopati proti domačemu klerikalizmu in liberalizmu, je do bilo prvo trdnosno hrbenec v novoustanovljeni Jugoslavanski socialistični stranki. Kakih posebnih uspehov ta stranka sploh ni dosegla in se tudi L. 1907 pri splošnih državnozborskih volitvah, na katerih je prvič sodelovalo slovensko delavstvo, še ni mogla uveljaviti, čeprav je postavila za svoja vodila kandidata dva znana človeka: pisatelja Elibina Kristjana in Ivana Cankarja. Kljub neuporabi je bil začetak storjen, saj je Cankar, ko je kandidiral, že vnaprej vedel in zapisal, da »na zmago seveda ni misliti, pač pa delati je treba. Sedanjost ni nič, bodočnost vse«.

Predsednik društva Franjo Prus

V ta prva leta prebujanja slovenskega delavskega razreda pada spomlad 1906. leta tudi že preživela. Predlog sam je bil sicer odklonjen, zanimivo pa je, da se je pripravljal plesov in veselic, s čimer se je skoraj izključno ukvarjala tedanja čitalnica, zdelo že tedaj marsikomu le preozek življenjski okvir za društvo, ki bi moralo svoje pridružitve preko kake deklaracije in pesmi vendarle izgovoriti vsaj na malo višjo ljudsko-prosvetno raven.

Tako meščani kot obrtniki so bili pač še zmerom zaverovani v tradicijo starih Bleiweisovih časov — pravega delavstva v tem kraju brez industrije sploh ni bilo — in ta konservativnost meščanskih obrtnikov bi sama po sebi težko privedla do ustanovitve delavskega izobraževalnega društva, pa čeprav se je tak skromnim socialističnim programom. Zato je bila potrebna pobuda od zunaj, od koder je tudi res prišla.

L. 1905 se je namreč v Metliki naselil mizarški pomočnik Evgen Korenčič, Hrvat, doma nekje od Siska. Zaposlil se je pri mizarju Martinu Prusu, ki je imel svojo delavnico v Metliki na Cencenbergu, v hiši št. 138. Korenčič je dal pobudo, da se je naslednje pomlad ustanovilo Delavsko izobraževalno društvo »Danica« in je sam postal tudi njegov tajnik, medtem ko je predsedništvo prevzel sin njegovega delodajalca, mizarški pomočnik Franc Prus.

Društvo se je naglo razvilo in je prvo leto štelo 40 članov, samih pomočnikov in delavcev, ki so takrat delali v Metliki. Mojstrov in vajencev v društvu ni bilo. Vsek mesec je vsak pomočnik vplačal v skupno blagajno 1 krono, kajti društvo je po vzorcu avstrijskih »herbergov« skrbelo tudi za potujoče brezposelne pomočnike in je vsak tak pomočnik, ki je potoval skozi mesto in lokal službo, dobil brezplačno večerjo in pranočilo, drugi dan pa še 2 kroni iz društvene blagajne.

Člani so se shajali v Metliki, v hiši na Dragah, kjer jim je dal lastnik, ki je opustil čevljarstvo, za preveč gostilno. Pri kroni (danesnja Carova hiša) v našem svetu, čevljarstvo delavnice. Tu so se zbirali ob večerih in prebiral Rdeči prapor, hrvatsko Zarjo in poleg drugih časopisov še knjige in brošure socialistične vsebine, med katerimi so bila tudi dela Marxa in Engelsa.

V društvu so osnovali pevski zbor, ki je že prvo leto štél čez 20 članov. V prvih dveh letih so fantje nekam nezaupno in strahljivo stali ob strani, kot da se zanje skoraj ne spodobi več, da bi hodili v šolo. Prijavili so se, a ko so videli živahnost, zgovornost in pridnost deklet pri delu in predavanjih, so se menda ustrašili njihove premoči in so drug za drugim izostali od pouka. Ostalo je le osem najpoddajnejših. Zanimanje pa je naraslo. V drugem šolskem letu je obiskovalo šolo že 9 fantov, tretje leto je njih število naraslo na 28 in letos jih je bilo že 30, torej veliko več kot deklet. Dekleta pa zato vendarle niso ušla!

Letošnji obiskovalci zimske šole

ca Čudovanova, o zdravstvenih nasvetih je predaval mladini domači zdravnik dr. Saje. Splošne predmete so razlagali predmetni učitelji: šentjernejske gimnazije; slovenščino, zgodovino in zemljepis Anica Cvetičeva, računstvo pa Boris Gabrčič. Gospodinjstva predavanja, praktično kuhanje in ročno delo je vodila voditeljica šole Anica Somrakova, šivanje pa Anica Stembergerjeva. Mlade bodoče gospodinjice so štirikrat tedensko kuhale in se naučile pripravljati zdravo in okusno domačo hrano. Lepo je bilo videti rdečelice mlada dekleta v belih abecih in snežnobelih predpasnikih, ko so hitela s skledami in pladnji polnimi kuharskih dobrot, iz kuhinje v jedilnico, kjer so se učila tudi serviranja in legega vedenja pri mizi.

Že to lesen v novih prostorih
Šola je trajala štiri mesece. V tem času se je mladina tudi kulturno udeleževala. Radi so

prepevali, v prostem času so nastudirali dramo »Maščevanje usode«. Navdušene mlade igralke in igralci so redno in z velikim veseljem prihajali ob vsaki uri. Vsi mladi igralci so dobro znali in odigrali svoje vloge. Po končanah predstavah so z veseljem in zadovoljstvom ugotovili, da trud ni bil zaman, saj je bil finančni uspeh igre prav dober in bi lahko pripomogel, da bi vsi udeleženci šole šli na daljšo ekskurzijo. V narčtu je bil lejet Split-Rab in nato po možnosti še malo na

namreč ponoči vloženo v društveni lokal in odnesena je bila tudi lesena blagajna z društvenim denarjem in nekaterimi knjigami. Blagajna so naslednji dan našli razbito za svinjaki nad Malešičevo hišo, storica pa niso nikoli izsledili.

Po tem vlogu je metliške pomočnike minila volja, da bi pričeli znova zlagati denar v društveno blagajno in, ker je kmalu nato odšel iz Metlike Evgen Korenčič, nedolgo po tistem pa tudi Franc Prus, ki se je preselil v Zagreb, je društvo kar na lepem zaspalo. Tamburaške instrumente, ki so predstavljali glavno društveno imovino, so člani prodali mizarju Lovšinu v Krčevski vasi, denar pa so si razdelili. Lovšin je potem v domači vasi ustanovil svoj tamburaški zbor, ki ga je učil in vodil metliški kaplan Stanko Dostal.

Tako je že po poldecem letu prenehalo v Metliki delovati Delavsko izobraževalno društvo »Danica«, ki je splošno kar krepko zastavilo plug, pa je že po nekaj brazdah obstalo. Danes živita v Metliki še dva člana tega društva Anton Jurman (ta je dal podatke za ta članek) in Gustav Henigman, ki sta bila oba takrat čevljarjska pomočnika in ki se danes kake večje podrobnosti ne spominjata več.

Mogoče pa se bo v tem ali onem arhivu le še našel kak Met, ki bo posvetil v to zanimivo ostanje socialistične ledine v Beli krajini.

Ime Mirana Jarca je tesno spojeno z imenom Novega mesta. V njegovem literarnem delu se zrcali čudežna podoba tega mesta. Zrcali se podoba one težke mladosti v času prve svetovne vojne, vendar lepe po svojstvenem prepredanju dolenskega duha in fantastnega vedulja, pojčnega sonca in opojnih zvezdnih moči nad tajinstveno Krko.

Ime Mirana Jarca je tesno spojeno z imenom Novega mesta.

Vse to je pojilo podobe njegovih prividov, ki so se zgostili v pesmi, polne godbe in zasanjane ekspresije. Sredi razpenjenih umetniških iskanj dvajsetih let je bil prava tišina melodijska srca in tenkosluhnega duha. Vse v njem je bilo polno pravilničnega čudenja, vse je bilo zanimivo in je klicalo po oblikovanju. Polna je bila vera v umetniško poslanstvo, ki je zajela tako nenavadno veliko krog mladih kipečih moči in razmajala vso kulturno Ljubljano, da je zažarel mogočen kres umetniškega gibanja, danes sicer malo pozabljenega slovenskega ekspresionizma, ki zasluži, da dobi nekoč pravo oceno.

Miran, težko mi je v duši, ko danes odkrivam tebi spomenik v najinem Novem mestu. S tem postaja zopet živa silno boleča resnica, da te ni več, da je preteklo že dolgih 14 let, odkar je umrlo tvoje tako občutljivo srce pesnika — prebito od svinčenk strahopetnih okupatorskih nasiljecev.

Ugasnil se tvoje široko odprte oči, ki so vedno razjedale začudenja in neki čuden strah, posebno ob najinem zadnjem srečanju — kot slutnji tvojih zadnjih strašnih trenutkov. Odšel si, mnogo prezgodaj, le premnogo smo s teboj izgubili. Krhke in nevredne so vse besede spričo tvoje mučeniške smrti.

Naj ti bo ta s tvojo podobo očitljen kamen oddolžitve tvojega ljubljenskega Novega mesta za veliko ljubezen do kraja tvoje mladosti, do slovenskega naroda, za katerega svobodo si žrtvoval tudi ti svojo kri — do človeka in zemlje.

Iz mrle slovenske skate je pod roko občutljivega tvorca rasla tvoja podoba, ki jo očitlja duh tvojih pesmi. Ta poduhovljeni kamen bo trajno spomtnjal nas in znanace na našega velikega človeka in pesnika Novega mesta — Mirana Jarca.

Slava tvojemu nesmrtnemu delu — in tvojemu spomninu, Miran!

Med najbolj razgibanimi amaterskimi podeželskimi gledališči v Sloveniji je zadnji dve leti kostanjevski oder PD Ljube Žiljak. V čem črpati nenehno zavzetost in veselje za delo? V medsebojnem razumevanju, v delovnem zagonu, ki je in mora biti lasten socialistični družbi, v preganjanju tolikanj škodljive domišljavosti in tako imenovanega »nadmudrivanja«, kot pravijo Srbi, v globoki zavesti, da je naše delo koristno in potrebno in v hvaležnosti občinstva, ki nam jo izkazuje na steherni predstavi.

Kaj in kolikokrat ste igrali lani in letos in s katerim igralskim delom je bil vaš igralski kolektiv najbolj zadovoljen? Igrali smo: Nazorjevo Pepelko,

Pred tremi leti je prišel v Kostanjevico na Krki učitelj Lado Smrekar; z njim je zavel v ljudskoprosvetnem delu mesta nov, veselje vzbujajoč pomladni veter. Pritegnil je h gledališkemu in ostalemu kulturnemu delu kmečke fante in dekleta, obrtnike, nameščence in druge in začel klepati z njimi vred ime in podobo prosvetnega društva »Ljube Košaki«. Prav gotovo je kostanjevsko gledališče med najbolj poštvovalnimi v republici, velik, če ne glavni Melež zaslug pri tem pa nosi neutrudni pobudnik njegovega dela. »Na četrtlet pred tremi leti sem prišel, v torej zatem sem imel prvo predavanje na ljudski univerzi. Od tistega prvega torka so bile samo nedelje in sobote proste, če nismo seveda igrali. V tej sezoni imam nad 160 celovečernih vaj, za katere vedo le igralci, ki jih imajo nekateri blizu toliko pravi tovariši Lado Smrekar skromno o sebi. Ne govori rad o tem delu, vendarle pa nam je odgovoril na vprašanja, ki smo mu jih poslali.

Med najbolj razgibanimi amaterskimi podeželskimi gledališči v Sloveniji je zadnji dve leti kostanjevski oder PD Ljube Žiljak. V čem črpati nenehno zavzetost in veselje za delo? V medsebojnem razumevanju, v delovnem zagonu, ki je in mora biti lasten socialistični družbi, v preganjanju tolikanj škodljive domišljavosti in tako imenovanega »nadmudrivanja«, kot pravijo Srbi, v globoki zavesti, da je naše delo koristno in potrebno in v hvaležnosti občinstva, ki nam jo izkazuje na steherni predstavi.

Kaj in kolikokrat ste igrali lani in letos in s katerim igralskim delom je bil vaš igralski kolektiv najbolj zadovoljen? Igrali smo: Nazorjevo Pepelko,

Benelličev Ljubežen, tri kraljeve, Smrekarjevo Zimsko pravljico, Kreftove Celjske grofe, Vaštevove Visoko pesem, Golicevo Princico in postirčka, Cufarjevo Ameriško tatvino, Tisemerjevo Mladost pred sodi-

ščem, Čehova Snubača in Medveda, Drevčeve Talce, zdaj pa smo pred kratno predstavo Kloštrskega Zolnjara in nato pred premiero Goliceve Srce igralki. V študijske namene pa smo se učili odlomkov iz Hlapcev, Tušometra, Kočičevega Jazbca pred sodiščem itd. S tem smo nastopali na raznih akademijah, ki jih je bilo zadnja leta deset. Akademije predstavljajo prva celovečerna spored, ki terja več dela in napore, kot katerokoli dramsko delo. Praznik priložnostnih nastopov, ki jih je bilo mnogo, pri tem ne upoštevamo. Nekatera dela so bila igrana po osemkrat, druga le po trikrat. S tem pa ni rečeno, da smo jih že preigrali, ker jih še vedno vstavljamo v naš kolikor toliko redni spored.

S katerim delom smo bili najbolj zadovoljni je težko reči, ker družina raste od predstave do predstave. Potemlakem utegne biti najboljše Mladost pred sodiščem, naša zadnja premiera. S to smo se tudi prijavili za gostovanje po Bosni in Hercegovini. Število obiskovalcev je bilo različno. Ameriško tatvino je videlo nad 2000 ljudi. Toda ta številka ni osamljena. Prav tako bo tudi s Princico in Ljubezniho tri kraljeve. Vseh predstavi se je ogledalo nad 20.000 ljudi.

Kako je sprejeta Kostanjevica »voje gledališče«? Dokončne sodbe ni mogoče podati, ker vzporedno z rastjo kvalitete naše družine raste tu-

daljšu zastojo, ki ga skušamo za-brisati z gostovanji, deloma pa smo uvedli gostovanja uglednih gledališč, tudi zato, da se šolamo ob njih. Pretirano število gostovanj namreč smatramo za krivo kulturno-prosvetne dejavnosti, nekakega kralja, ker ob njih lahko domače sile povsem zraso, če nimajo dovolj zagona in ljudsko-prosvetne intenzije.

Načrtov za bodoče delo vam verjetno ne manjka; ali nam jih lahko v nekaj stavkih zam-pate? Premisljuj, dela in malo govori. Če tratiš čas z govorenjem, ti ga manjka za premišljevanje; če ni krepkega premišljevanja, ni dobrega dela. Zmarnaj smo govorili šele potem, ko smo imeli rezultate že v rokah, ker sicer kaj rado ostane le pri besedah, od tega pa nima nftde nič, najmanj pa socialistična kultura.

In vaše osebne želje? Jih nimam, oziroma, so tako tesno zrasle s kolektivom, v katerem delam, da jih ne morem ločiti od njega. Kot tak bi rad čim več razumevanja in sodelovanja, čim manj preplov in natočevanja, čim manj fraz in frazerstva, zato pa toliko več iskrenosti, tiste čiste človeške iskrenosti, ki bi morala biti lastna vsem kulturnim delavcem. Na podeželju se kar dobro počutim, zavedajoč se, da je zmernaj večja umetnost ustvariti nekaj iz nič, kot pa metati z velikega kupa.

Prisrčen sprejem koprskih igralcev
V gledališkem življenju Novega mesta bosta ostala 19. in 20. april trdnost zaplata. Obisk Gledališča Slovenskega Primorja iz Koprnam bo ostal v najlepšem spominu, saj ni bil le gostovanje v navadnem pomenu besede, temveč prisrčno, toplo, prijateljsko srečanje, ob katerem se je nebotično vsem porodil nekje sredi najlepših čustev in uživanja umetniško podanih stvaritev mladega gledališča iskren tovariši »Navoidejci«.

Kaj več bo o gostovanju Koprčanov na novomeškem in črnomaljskem odru povedala strokovna kritika v naši prihodnji številki. Danes pa naj zapišemo: veseli smo bili koprškega gledališča in njegove prisrčnosti, umetniške moči. Nadose zadovoljni smo bili ob prvem srečanju z brati iz Slovenskega Primorja, ki jih je Novo mesto sprejelo toplo in prisrčno. Trikrat prenapolnjena dvorana navdušenih gledalcev z iskrenimi aplavzi ni mogla povedati vsega tega, kar smo čutili ob nastopu dragih gostov. Pozdrav in zahvala za obisk, ki jo je v imenu okrajnega sveta Zveze svobod in prosvetnih društev novomeškega okraja izrekel Ivan Kasenik, kakor odgovor direktorja koprškega gledališča Otavka Venturinijo so izpričali globok pomen kulturnega poslanstva potujočega koprškega gledališča, ki je pripravilo tudi Dolnjski navoie prijeto

RAZSTAVA VLADIMIRJA LAMUTA V LJUBLJANI
Bralcem sporočamo, da je bila otvoritev umetniške razstave akadem. slikarja Vladimirja Lamuta, našega novomeškega rojaka, iz tehničnih razlogov prestavljena na soboto, 12. maja. Tov. Lamuta bo tokrat razstavil svoja dela iz obdobja v Franciji v galeriji Umetniške zadruge o Ljubljani, Kardeljčeva c. 1. Razstava bo odprta do 26. maja.

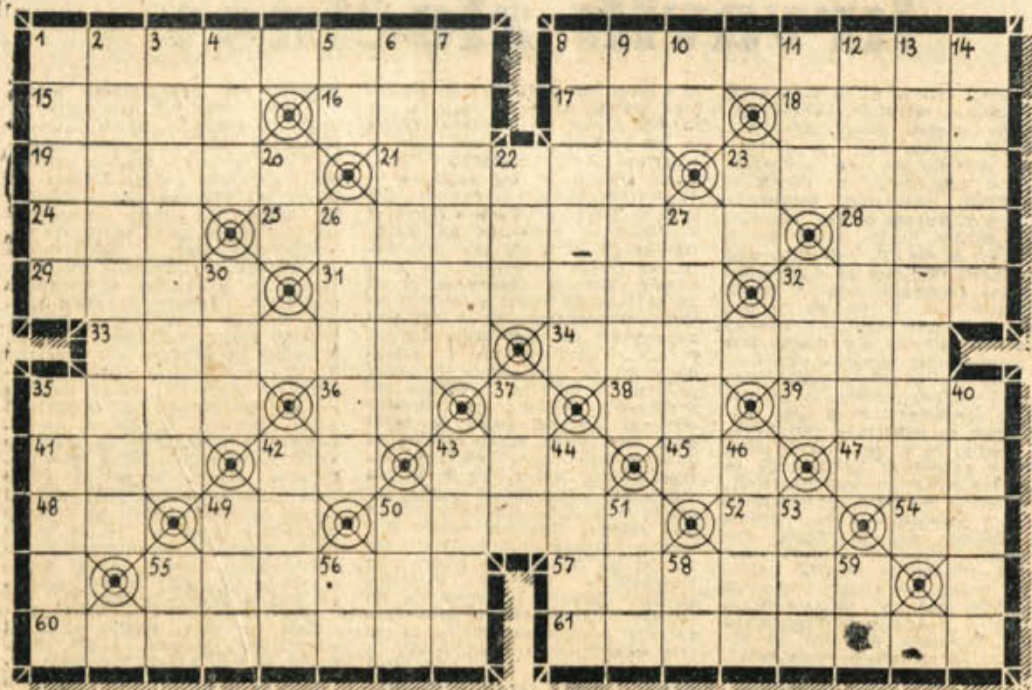
Esperantski tečaj v Novem mestu
10. aprila je začela novomeška Ljudska univerza s tečajem mednarodnega jezika esperanta. Prijavilo se je 30 tečajnikov-zacetnikov, največ dijakov učiteljske in gimnazijske. Jezik poučuje Rudolf Likar dvakrat na teden; zanimanja za esperanto je med prijavnici precej. V kraškem bo organizirana v prostorih Studijske knjižnice razstava esperantskega tiska, v jeseni pa bodo imeli začetni in nadaljevalni tečaj.

Prvomajska nagradna križanka

Reševalcem in ljubiteljem križank izročamo danes prvomajsko nagradno križanko. Za 6 izžrebancev smo pripravili tale darila:

- 1. nagrada: 1000 din.
- 2. nagrada: K. Grabelšek: Dolomiti se krušijo.
- 3. nagrada: F. Barbieri: Crna internacionala.
- 4. nagrada: Z. Nemeček: Zahodno od Panonije.
- 5. nagrada: T. Dreisar: Sestra Carrie.
- 6. nagrada: A. Mairaux: Vihar v Sanghaju.

Knjižna darila so vezana vplatno oz. potužnje. — Rešitve je treba poslati uredništvu najpozneje do 10. maja. V levi spodnji kot kuvertice napišite nagradno križanko, svoj naslov pa na časopisni rob od križanki. Matično napisanih rešitev ne bomo upoštevali, pisma, ki ne bodo dovolj frankirana, pa bomo zavrnili.

Vodoravno: 1. Pogorje na Dolenskem; 8. skalnat; 15. koralni otok; 16. iglasto drevo; 17. na-

Samo do 1. julija je še čas, da naročite priljubljeno knjižno zbirko »Kmečke knjige za leto 1937«.

Štiri odlične knjige za 300 dinarjev: Kalendar Kmečke knjige za 1937, povest priljubljene pisateljice Antona Ingoljca Ugasia dolina, tretji zvezek dr. Grafenauerjeve zgodovine slovenskega naroda in pa delo ing. Franceta Adamiča Obnova naših sadovnjakov.

Se danes pošljite naročilnico. Zadošča dopisnica! Založba »Kmečke knjige«, Ljubljana, Miklošičeva 6

sprotno od sod; 18. mutasta; 19. posoda za vodo; 21. stalni troški veler, ki pihata proti ekvatorju; 23. nemajhen; 24. žensko ime; 25. poravnati dolg; 28. eva (srbohru); 29. jarki, predori; 31. evropska država; 32. sedaj; 33. pripadnik antične države, prebivalec evropske prestolnice; 34. kdor se ukvarja z merjenjem; 35. del obraza; 36. 100 m; 38. znak za prvo kobil; 39. prebivalec nekdanje Ilirije; 41. lopa; 42. kraljica za okrog; 43. struja; 45. kateri; 47. del voza; 48. osebni zaimek; 49. znak za prvo antimon; 50. gorovje v Čehoslovski; 52. osebni zaimek; 54. glavni števnik; 55. podpornik; 57. del konjske vprege (množina); 60. govornišvo (govornik = retor); 61. važna kovina (znak Al).

Navpično: 1. listnato drevo; 2. obložiti s tovorom; 3. ščiti roko pred mrazom; 4. uradna kraljica za našo armado (v slovenščini); 5. kraljica za nota beng (= pomni); 6. izdelovalec copat; 7. prebivalec Iraka; 8. praznujem, častim; 9. pripadnik največje azijske države; 10. vzdih; 11. osebni zaimek; 12. pravičen izraz za remek delo; 13. posnemanja, posnetki; 14. nemudoma; 20. kraljica za ljudska pravica; 22. kurir, poslanec; 23. osebni zaimek; 26. priprava za pretakanje tekočine; 27. igra s kartami; 30. naziv; 32. hudobni; 35. utemeljitelj protestantizma (luteranstva); 37. znoj; 40. kemična prvina (znak Re, konča se na -ij); 42. Avar; 43. teža ovitka ali posode; reka v Jugoslaviji; 44. reka na Dolenskem; 46. posedujem; 49. glavni števnik; 50. športna panoga; 51. grški bog vetrov (začetna črka je E); 53. glavni gibanja; 55. kraljica za starejši; 56. pogonnik; 58. kravji glas; 59. veznik.

Zasluzeno priznanje

Zdravnik Genio Sakin iz New Yorka so razglasili za ženo, ki je v letu 1935 pokazala največje slovekoljubje. Dr. Sakin je specialista za plastično kirurgijo. V zadnji svetovni vojni je rešila nekožibne smrti okrog 500 težko ranjenih vojakov. Po vojni je zdravila v Grčiji in na Srednjem vzhodu, sedaj je pa odšla na Japonsko, kjer bo zdravila rane tistih meščanov Hiroshime in Nagasaki, ki še niso ozdravljeni od posledic eksplozije atomske bombe.

Dopisujte v Dolenjski list!

Spomenik pericam

»Skrbnim pericam, ki so potonile v tem sinjem morju na dan mrtvih 1891. Nezaprljen spomin in večni mir«, piše na spomeniku, zgrajenem v obliki piramide v Preku na otoku Ugljana. Na spomeniku so vrisane tudi imena 16 žena.

Zene z otoka Ugljana, posebno iz naselja Preka, so staroznane Zadrške perice (Zader je nedaleč od Ugljana). 2. novembra 1891 se je 16 peric z opranim perilom odpravilo v čolnu proti Zadru. Komaj pa so prišle od obale, je zadivjal vihar in vseh 16 žensk je utonilo.

Šola z 10 učenci

Na otočku Ošljak v bližini Zadra imajo ljudsko šolo, ki ima kot vsaka druga štiri razrede, toda samo — 10 učencev. »Malo jih je, so pa odlični učenci.« Jih hvali stari učitelj Vuksanovič. Pa to še ni vse: vsi učenci se pišejo enak: Valčić.

Požrtvovalna krvodajalca

Dunajskega zakona Hugo in Charlotte Erhard (52 in 58 let) sta prostovoljna krvodajalca. Zena je doslej dala 210, mož pa 175 litrov krvi. Rešila sta že mnogo življenj. Za svojo izredno požrtvovalnost sta prejela veliko diplom in priznanj.

Prvi maj 1943 v Beli krajini

Zelo različna so bila metode, s katerimi so naši ljudje v času okupacije poleg oborožene borbe izpričevali svojo željo po svobodi, svojo neomejeno vero v lepše dni, hkrati pa okupatorja prežaljal in dražili, ter mu dokazovali, kako prav bo, če čimprej izgine. Eden takih načinov izražanja ljudske zavesti in manifestacija enotnosti je bilo praznovanje nacionalnih praznikov, zlasti pa prvega maja.

Tudi za prvi maj 1943 je OF Slovenskega naroda pripravila manifestacije v oblikah, katerih se pač močne v posameznih krajih in s katerimi bo okupatorju ponovno dokazana naša nacionalna in napredna zavest. V resnici so v noči pred prvim majem 1943 zagoreli veliki kresovi po vseh hribeh Bele krajine, bilo pa je tudi v drugih oblikah ljudskih praznovanj dneva dela.

zagorel plamen do 20 in več metrov visoko in daleč naokoli razsvetljeval sicer pusti hrib. Skoraj obenem so zagoreli kresovi na drugih hribeh Bele krajine. Dolgo nismo smeli ostati pri ognju, ker je bil nevarnost, da bodo Italijani iz Črnomlja pričeli obstreljevati hrib s topovi. Pa niso nič streljali. Kam bi tudi, saj niso vedeli, kam bi usmerili topove, saj je gorelo povsod krog njih. Številni kresovi so jih samo še bolj poparili, saj so vedno bolj spoznavali, kaj pomenijo, našim ljudem pa so vili novega upanja v zmago.

Še danes mi je v spominu, kako so tovariši aktivisti za prvi maj 1943 ponagajali Italijanom v Črnomlju. Mavertin in Doblič. Ka gora sta bila stalna tarča italijanske artilerije v Črnomlju, pa so se ljudje temu že kar navadili: ko vrabci strašila v prosu. Za ta prvi maj so Mavertinčin in izobesili na visok drog na pokrokovani šolji na Mavertinu veliki rdečo zastavo. Ni znano, ali jo Italijani niso zapazili ali je niso hoteli videti. In tako je celo dopoldne ponosno pilopala na drogu, vidna daleč naokoli. Končno jo je opazil nek oficir okoli ene ure popoldne. Besno preklinjaljoč je odhitel na Gri-

ček, kjer je bila baterija topov, in ukazal zastavo sklatiti. Toda zastoni so vse popoldne s štirimi topovi nabijali v soncu. Viharjelo rdečo zastavo, ostala je tam do noči. Zanje je bila neuničljiva, kot je bila neuničljiva narodna osvobodilna borba naših ljudi, ki je dobre štiri mesece pozneje poglala z naše zemlje italijanske okupatorje, toda brez topov in druge opreme, ki so jo čeprav neradi pustili nam.

P. Romančič

»Pazite, da ne boste eden izmed njih!«

Angleži imajo hudo nadlogo: stalno naraščanje prometnih nesreč, pri katerih vsako leto zgubi življenje nad 5000 ljudi. Vsi angleški časopisi so začeli resen boj proti tem nesrečam. Opozorjajo na prometne predpise, poučujejo ljudi, kako naj se vedejo na prometnih krajih in podobno. Neka ilustrirana revija je prinesla celostransko sliko — fotografijo pet tisočglave množice, pod njo pa napis: tolikšna množica je vsako leto smrtna žrtev prometa. Pazite, da ne boste tudi vi eden izmed njih!

Pomenljive novosti naše industrije

Naša industrija je visoko razvita. Zadnja leta je za začela izdelovati nove predmete za široko potrošnjo, celo take, o katerih nismo mislili, da bi jih naše tovarne že sedaj zmoгле. Industrija daje na trg sodobne novosti, katere od teh predmetov že celo izvažamo. Marsikdo, ki bere o raznih tehničnih pripravah, ki jih za gospodinje in druge potrošnike izdeluje tužina, ne ve, da precej tega izdelujemo že tudi mi, v domačih tovarnah, z domačimi ljudmi.

V MARIBORU IZDELUJEJO HLADILNIKE

V Mariboru in v Bistrici pri Mariboru izdelujejo hladilnike — v Mariboru tovarna »Hidromontaža«, v Bistrici pa tovarna pločevinastih izdelkov. Pa tudi na skrajnem jugu države, v Bitolju, bodo v kratkem začeli serijsko izdelovati hladilnike raznih izmer in hladilne naprave. Koliko bodo te naprave koristile gospodinjam, klavnicam, prodajalnam mesa in raznim industrijskim podjetjem, si lahko mislimo.

DOMAČI PISALNI STROJI

V Ljubljani imamo že od leta 1932 »Tovarno pisalnih strojev«. Prototip iz leta 1932 so v marsičem izboljšali. Pisalni stroj te tovarne tehta 14 in pol kg, je zelo prikladen za razstavljanje in ga lastnik lahko sam čisti. Lani so izdelali okrog 700 pisalnih strojev (znamka »Emo-

na«), 1936 pa bodo zgradili v Savijah pri Ljubljani novo tovarno, ki bo dala na trg letno 6000 pisalnih strojev. Pisalne stroje — »Everest« pa izdelujejo tudi v Nišu. To je lepo pričevanje naše podjetnosti in tehnološke usposobljenosti, kajti pisalni stroj ni malo komplicirana stvar.

BOGAT IZVOZ

Tovarna »Goran« v Zagrebu že veliko izvažajo — potne likalnike, na katerih lahko skuhamo tudi čaj (cena 2.700 din), štedilnike, električne in plinske kuhalnike, rešaje, zadnji čas pa tudi kafilore (kalorifer je hkrati ventilator in električna peč). Da imajo velik izvoz, pričajo devize, ki jih s tem dobli tovarna — nekaj sto tisoč dolarjev letno.

»SOKO« MOTORNA KOLESA

»Vespe« so v tujini priljubljene in praktične ko pri nas. Srečujemo jih tudi že na naših cestah. Domače »Vespe«, oziroma »Soko« motorna kolesa bodo v kratkem začeli izdelovati v Železnikih. V Kopru še gradijo tovarno motornih koles; koprška motorna kolesa že dobro poznamo, pa tudi ceno, ki, vsaj za začetek, res ni pretirana. V Kragujevcu se bo začela proizvodnja osebnih avtomobilov. V Kranju, tovarna »iskra«, izdelujemo kinoprojek-

torje, ure in še marsikaj, kar smo morali prej uvažati.

PESTRA PRODUKCIJA

Razen naštetih reči, pa naše tovarne izdelujejo še marsikaj — radijske sprejemnike, daljnogled, mikroskopi, avtomatne telefonske centrale, žarnice za avtomobile, fluorescentno razsvetljavo (»Elektrokovina« Maribor), v Ljubljani in Zagrebu so naši strokovnjaki izdelali celo električni mikroskop, pravočrtno čudo sodobne tehnike. Vedno manj je takih kompliciranih izdelkov, ki bi jim naša industrija ne bila kos. Nekateri so šele na začetku poti, druge proizvajamo že serijsko. Domača kolesa so pa že tako dolgo znana.

PA SE DOMAČI »TELEVIZNIKI«

Na vrhu ljubljanskega nebotičnika štrli visoka antena, v sobi pod njo pa sleherni tok skupina strokovnjakov ogleduje televizijski spored iz Italije. To je eksperimentalna skupina Inštituta za elektrovezve v Ljubljani. Že šest let deluje ta te-

levizijski laboratorij in pripravila kadre strokovnjakov za našo domačo televizijo, ki je že na pragu. Na prvi mednarodni radijski razstavi v Ljubljani si je prve domače televizijske prenose ogledalo 17.000 ljudi. Strokovnjake torej že imamo, le televizijske mreže še ne. V Slovenskem Primorju pa je sedaj lahko sprejemajo oddaje italijanskih televizijskih postaj. Ko si bomo priskrbeli še devizna sredstva, bomo tudi pri nas začeli s televizijskimi oddajami in serijsko proizvodnjo televizijskih sprejemnikov.

Tako smo na kratko našteteli nekaj presenetljivih novosti, ki jih naša industrija že izdeluje, ali jih bo začela v kratkem. Večina teh novih proizvodov je namenjena širokemu krogu potrošnikov. Ko bomo kmalu dobili še domače aparate za pranje perila, sesalce za prah in podobne gospodinjske predmete, bo našim gospodinjam delo izredno olajšano. Ker bomo te predmete izdelovali serijsko, tudi ne bodo dragi tako, kot so uvoženi.

Zanimiva novost

Dejstvo, da proda Jugoslovanska loterija v Sloveniji vsak mesec že 180.000 srečk pomeni, da vsak mesec igra na eno srečko deset prebivalcev. Če pa naredimo letni obračun, bo leta pokazal, da kupi več kot po eno srečko letno vsak prebivalec slovenske. To dokazuje, da je ljudstvo sprejelo to igro in zato vsakega 18, in 23. v mesecu v mnogih družinah kujejo smeje načrte in pričakovanju velikega dobitka ali celo premije, ki naj bi bistveno spremenila dosedanje življenje, zamašila marsikatero vrzel, ki jo je naredil zob časa, ali uresničila prenekatero sanje in pričakovanje. Res je, da sta ta datuma že grda prevarala mnoge, ki so nanje gradili svoje načrte, res je pa tudi to, da je že marsikdo zažarel od sreče, ko je videl številko svoje sreče natisnjeno v žrebni listi.

Se pred kratkim se je to zgodilo mladi Serafini Ogrinovi, blagajničarki podjetja »Odpad« v

Nekaj posebnega pa je načln žrebanja, izžrebanih bo vsaka skupina šestdesetih števk, med njimi 3, na katere bodo imetniki srečk zadeli premije po 1 milijon, 1 milijon ter sto tisoč in dva milijona dinarjev. Na ostale 1 šestdeset števk bodo podeljeni vsi ostali dobitki in sicer na naslednji način:

Na srečke, katerih končnice so ujemajo s končnico izžrebane številke samo v enih, bodo imetniki zadeli dobitke po 400 dinarjev. Če se ujemata dve zadnji številki, pripada dobitniku tako dobitek 400 din, kakor tudi naslednji višji dobitek. Če se ujemajo tri zadnje številke zadane dobitnik poleg že navedenih dveh dobitkov še tretji višji dobitek itd. Potem takem srečka, katere številka se postopoma ujema z izrebano številko (to je vseh šest mest) je dobitnik vseh navedenih dobitkov in zadanih 371.000 din ali 787.400 din ali 1.014.000 din, igralcem, ki se zanimajo za podrobnosti tega načrta priporočamo, da se o njih pozanimajo pri prodajalcih srečk.

Torej poleg rednega 93. kola, ki so ga žrebali 25. tega meseca v Surtulici, imamo tokrat možnost igrati še PRVOMAJSKO LOTERIJU. Kdor ni imel sreče 25. aprila, se mu ta lahko nasmešne 4. maja praviho, da je tovarniša Ogrinova iz Kopra imela srečo zato, ker je prvič v svojem življenju kupila srečko. Drugo polovico iste srečke pa je imel tov. Vilko Babič, naš znanec podjetja »Vrt« v Kopru, ki pa je vztrajni igralec na srečke Jugoslovanske loterije. Če je prva zadela 400 tisoč, ker se dostle na srečke ni igrala, a drugi zaradi svoje vztrajnosti je videti, da sreča čeni prav te lastnosti. Zato želimo srečo tako tistim, ki prvič igrajo, kakor tudi tistim, ki pri igri vztrajajo!

OKROGLE

ZENSKA ZGOVORNOST

Mož je pričel na mlako in prijavil, da mu je izgnila žena. »Kako se je to zgodilo in kdaj?«

»Pred tednom dni.«

»Ja, hlovec, zakaj pa niste že prej prijavili?«

»Veste, rekla je, da gre o telefonsko govornico telefonirati svoji prijateljici. Ker poznam njen zgovornost, me prosil nekaj dni sploh ni zaskebelo, šele tedaj mi je njen izostanek postal sumljivo...«

NA PLESU

»Res ne vem, kaj je nočij z menoj. Se nikoli nisem tako slabob plesala.«

»Oh, kaj ste res že kdaj plesali?«

NAROBE RAZUMELA

»Ali boste zavpili na pomoč, če vas skušam pobližiti?«

»Kaj potrebujete pomoč?«

IGRAJTE NA SREČKE

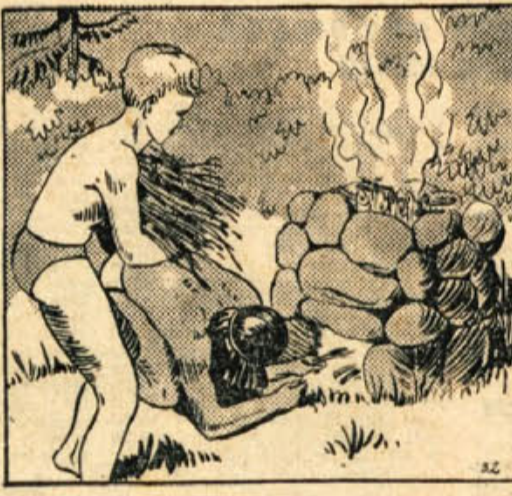
Prvomajske loterije

žrebanje 4. maja

V SAMOTAH PRAGOZDA

31. Za jezom sta potlakovala dno s ploščatimi kamni, da je bila voda samo nekaj centimetrov globoka, niže pa sta napravila še en jez. Nato sta z vejami podila ribe pred seboj po vodi navzdol. Ko sta prišla do jezca, je za njim v plitvi vodi kar mrgolelo rdeče pikčastih postrvi.

32. Polovila sta jih kar z rokami in pometala na suho. Nato sta si v bližini zgradila iz kamna nekakšen dimnik, v katerega sta obesila ribe. Podkurila sta z vrbovimi vejicami, ki so dajale dovolj dima, da se je ribje meso dobira prekajalo.

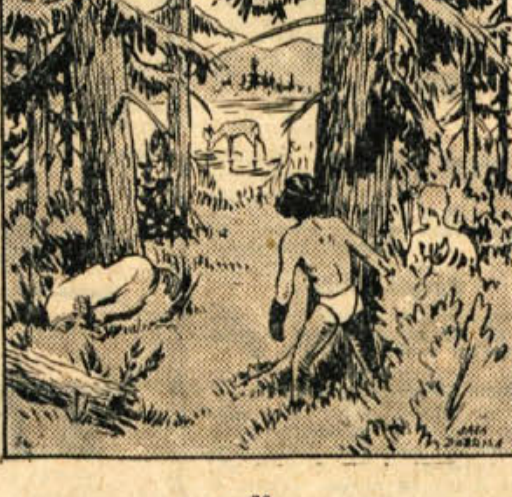
33. »Vstani! je zaklical Vilče, ko je naslednje jutro sonec komaj pokukalo čez vrhove dreves. »Zakaj pa?« je zagnodral Rok. »Zato, ker je danes najvažnejši dan v letu in te ne morem niti za hipec pogrešati. Danes je moj rojstni dan.« »Huu! je zamrmral Rok, »prav slab dan...«

34. »Kaj, slab dan? Ti še pokažem! Zdej te nalašč vžrem iz postelje! Po teh besedah je Vilče potegnil Roka iz topliga kupa igličev in ga na pol kotilni, na pol nesel, čeprav se je Indijanec branil, doli k potoku in ga tam z glasnim krikom vrgel v tolmun.

35. Vilče je čakal na bregu, da se pojavi iz vode Rokova glava. Ali čudno, tovariša ni bilo od nikoder. Vilče je bil že v skrbih, Rok pa je spaval pod vodo na drugo stran in se spazil tovarišu za hrbet. »Zelo slab dan!« je zabrudal in pahnil Vilčeta v vodo.

36. Sledila je kratka rokoborba v vodi in na suhem. Ko sta se fanta dobira upehala, sta se lotila ribjega zajtrka. »Veš kaj, Rok«, je menil Vilče, »ribjega mesa sem že kar sit. Rad bi si privoščil kaj boljšega.« »Pa pojdiva pogledati, je menil Rok, »smorda dobiva drugo pečenko.«